GABRIEL URBÁNEK

fotograf skla

Dagmar Vyhnálková

Teoretická bakalářská práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava, září 2011

GABRIEL URBÁNEK

fotograf skla

GABRIEL URBÁNEK

Photographer of Glass

Dagmar Vyhnálková

Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedoucí práce: Mgr. MgA Tomáš Pospěch

Oponent: Doc. MgA Pavel Mára

Slezská univerzita v Opavě

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

Opava, září 2011

ABSTRAKT

Následující text seznamuje chronologicky čtenáře s životem a dílem Gabriela Urbánka, nejvýznamnějšího žijícího českého fotografa skla. Mapuje Urbánkovu tvorbu a podává informace o jeho stylu fotografování a přístupu k němu. Pozornost je věnována důležitým mezníkům a událostem, seznamuje i s množstvím publikací. Text je proložen relevantními informacemi a úryvky rozhovorů a písemné komunikace s Gabrielem Urbánkem i se sklářskými výtvarníky a teoretiky. Zmiňuje také některé další významné české fotografy skla.

ABSTRACT

This text aims to chronologically acquaint the readers with the life and works of Gabriel Urbánek, the most significant Czech photographer of glass. The crucial milestones, events and books featuring his work are given more thorough examination. This text tries to analyze his own photographic style, and to place Urbánek within the context of other Czech photographers of glass. As a supplement to Urbánek's biography, the text contains relevant information, interviews with glass artists, theorists, and Urbánek himself.

KLÍČOVÁ SLOVA

Gabriel Urbánek, ateliérová fotografie, české sklo, ateliérové sklo, Uměleckoprů-myslové muzeum v Praze, světlo.

KEY WORDS

Gabriel Urbánek, Czech Glass, light, studio photography, Museum of Applied Arts in Prague, studio glass, glass art.

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor/komb.: Tvůrčí fotografie (TF)
Forma: Kombinovaná

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
VYHNÁLKOVÁ Dagmar	Mlýnská 379, Hrušovany nad Jevišovkou	F506393

TÉMA ČESKY

Gabriel Urbánek, fotograf skla

NÁZEV ANGLICKY

Gabriel Urbánek, Photographer of Glass

VEDOUCÍ PRÁCE

MgA. Mgr. Tomáš POSPĚCH - ITF

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Následující text seznamuje chronologicky čtenáře s životem a dílem Gabriela Urbánka, nejvýznamnějšího žijícího českého fotografa skla. Mapuje Urbánkovu tvorbu a podává informace o jeho stylu fotografování a přístupu k němu. Pozornost je věnována důležitým mezníkům a událostem, seznamuje i s množstvím publikací. Text je proložen relevantními informacemi a úryvky rozhovorů a písemné komunikace s Gabrielem Urbánkem i se sklářskými výtvarníky a teoretiky. Zmiňuje také některé další významné české fotografy skla.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY

Hlaveš, Milan. Gabriel Urbánek, český fotograf skla. Praha : UPM, 2011

Petrová, Sylva. České sklo. Praha : Gallery, 2001

Langhamer, Antonín. Legenda o českém skle. Těšín : Tigris, 1999

Diviš, Jan. Česká fotografie skla. Teoretická bakalářská práce. Opava : Institut tvůrčí fotografie, 2010

Galia, Ondřej. Čeští fotografové skla, Teoretická bakalářská práce. Zlín : Univerzita Tomáše Bati, 2009

Podpis studenta: …… Datum ……..

Podpis vedoucího práce: ……..... Datum ……..

Podpis vedoucího katedry …… Datum ……..

(c) IS/STAG , Portál - Podklad kvalifikační práce , F506393 , 28.09.2011 13:40

Děkuji z celého srdce panu Gabrielu Urbánkovi za ochotu, čas a trpělivost, s níž se mi po celou dobu přípravy této bakalářské práce věnoval.
Děkuji Mgr. MgA Tomáši Pospěchovi za cenné rady a vedení mé práce.
Dále děkuji Milanu Hlavešovi a Antonínu Langhamerovi za ochotu podělit se se mnou o své vědomosti. Za přispění děkuji také Vladimíru Kopeckému, Aleši Vašíčkovi, Pavle Rossini, Miroslavu Vojtěchovskému, Pavlu Trnkovi, Tomáši Hlavičkovi, Františku Janákovi, Peteru Mandlovi, Petru Vlčkovi, Josefu Markovi, Zdeňkovi Lhotskému, Vladěně Klumparové, Daně Zámečníkové, Marianu Karlovi, Evě Vlasákové, Jaromíru Rybákovi, Ondřeji Kocourkovi, zaměstnancům knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, své sestře Heleně.
Mé poděkování patří i celému pedagogickému sboru Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, za použití uvedené literatury a dalších zdrojů.

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna formou zařazení do knihovny FPF SU v Opavě, Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

© Dagmar Vyhnálková

V Hrušovanech nad Jevišovkou, dne 28. září 2011

OBSAH

Úvod 1

Urbánkovy fotografcické začátky 3

Sedmdesátá léta 7

Přechod k barvě 10

Osmdesátá léta 14

Sklo se nemusí vždy prosvítit – spolupráce se Stanislavem Libenským a Jaroslavou Brychtovou 17

Publikační činnost 20

Spolupráce se sklářskými výtvarníky 21

Devadesátá léta 24

Das Böhmische Glas 24

EXPO ‘92 25

Publikační činnost 28

Nové milénium 30

Publikační činnost mezi lety 2000–2011 33

Analogově 34

Digitálně 35

Výstavy 37

Další oceněné knihy 38

Časopisy 39

„Volba fotografa skla u mně nebyla tak úplně otázka výběru. Bylo to dané. Urbánek je fenomén.“ 46

Atmosféra ve fotografiích skla 46

„Postavíš a vyfotíš“ 49

Proces 51

Závěr 52

Obrazová příloha 54

Životopis Gabriela Urbánka 70

Seznam výtvarníků, s nimiž Urbánek spolupracoval 72

Korespondence se sklářskými výtvarníky 73

Bibliografie G. Urbánka..... 83
Použitá literatura..... 95

ÚVOD

České sklo mělo vždy štěstí na výjimečné fotografy. Ať už to byl ve třicátých letech Josef Sudek, po roce 1945 Jindřich Brok, Jindřich Otto a Lumír Rott, a od konce šedesátých let Jiří Erml, Miroslav Vojtěchovský a další. Každý z nich k fotografii skla přistupuje specificky.

Ani Gabriel Urbánek není výjimkou. Od ostatních autorů se však odlišuje tím, že k fotografii chová poněkud pragmatický vztah – jak sám říká, nemá umělecké ambice fotografa. Umění, podle svých slov, hledá jinde. Přesto však zaujímá na české fotografické scéně nezastupitelné místo.

Gabriel Urbánek je jedním z nejvýznamnějších současných českých fotografů skla. Jeho fotografie doslova obletěly svět a byly použity k ilustraci mnoha desítek knih, monografií, katalogů výstav, prezentací výtvarníků, odborných článků a časopisů, a je proto s podivem, že v Čechách je o něm tak nízké povědomí. Možná je to opravdu dáno jeho přístupem k fotografii, kterou bere jako službu a netouží se jejím prostřednictvím jakkoli zviditelňovat v podobě výstav. Říká, že slouží sklu, ne sobě. Právě tento, v dnešní době ojedinělý, přístup, mě zaujal natolik, že jsem se rozhodla jeho dílu věnovat svoji bakalářskou práci.

Gabriel Urbánek je v posledních čtyřiceti letech zaměstnán jako fotograf Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Zabývá se fotografií užitého umění, především skla a keramiky. Ateliérové sklo fotografuje pro řadu významných českých sklářských výtvarníků, spolupracuje také se sklářskými podniky (např. Moser), galeriemi, časopisy (přibližně 30 let s Glass Revue a 20 let s New Glass) a školami. Je spoluautorem mnoha publikací o skle a užitém umění, fotografoval též pro vydavatelství Artia. Pro studenty Vysoké školy uměleckoprůmyslové pořádá workshopy ateliérové fotografie a fotografie skla; v současné době se věnuje i reklamní fotografii.

Kurátor sbírky skla UPM Milan Hlaveš oceňuje Urbánkův význam pro české sklářské umění a přiznává mu zásluhy za věhlas českého skla ve světě. Přesto toho bylo o Gabrielu Urbánkovi pramálo napsáno. Jediné zdroje písemných informací nalezneme v bakalářských pracích Jana Diviše *Česká fotografie skla od 50. let do současnosti* a

Ondřeje Galii *Čeští fotografové skla*, a dále v rozhovoru Gabriela Urbánka s Marií Kohoutovou pro časopis Glass Revue.

Následující text seznamuje čtenáře chronologicky s životem a dílem Gabriela Urbánka, přesto bych nerada, aby se z této práce stala pouze přehlídka knih a katalogů, na kterých se podílel. Větší pozornost je věnována důležitým mezníkům, událostem a publikacím. Pokouší se o charakteristiku Urbánkova stylu fotografování a přístupu k němu, o jeho zařazení do kontextu české fotografie skla. Je proložen relevantními informacemi a úryvky rozhovorů a písemné komunikace jak s Gabrielem Urbánkem, tak se sklářskými výtvarníky a teoretiky. Obrazové materiály jsou čerpány z archivu Gabriela Urbánka, z archivu Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a z knih.

Urbánkova fotografie skla se mi z celého spektra jeho tvorby jeví jako nejzásadnější, proto jí věnuji největší pozornost.

Mým cílem je zmapování tvorby Gabriela Urbánka a zvýšení povědomí o jeho díle v okruhu širší veřejnosti, aby byla jeho celoživotní tvorba náležitě doceněna.

Portrét Gabriela Urbánka, fotografie Václav Buriánek, 1965. Archiv Gabriela Urbánka.

URBÁNKOVY FOTOGRAFICKÉ ZAČÁTKY

Gabriel Urbánek, nejvýznamnější současný český fotograf skla[1], se narodil 17. 5. 1948 v Praze. Umělecké nadání, estetické cítění a vůbec zájem o výtvarné umění sdílela celá rodina. Otec byl lékařem[2], ale zároveň také malířem a vynikajícím sochařem. Matka byla doktorkou přírodních věd, kartografkou, a současně studovala ilustraci u

[1] Uvádí Milan Hlaveš – kurátor sbírky skla Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, Miroslav Vojtěchovský – fotograf a pedagog, Antonín Langhamer – teoretik skla, a řada sklářských výtvarníků, s nimiž Urbánek v průběhu své kariéry spolupracoval (viz. dále)

[2] MUDr. Gabriel Urbánek (1914–1985). Lékař, autor 30ti odborných publikací a řady preparátů. Specialista na lázeňství, založil slávu Teplic. Spolupracoval s avantgardní scénou E. F. Buriana v Mozaretu, účastnil se výstavy *Ženy ve výtvarném umění* a byl členem *Svazu českých výtvarných umělců*.

Cyrila Boudy. Významný český fotograf Ladislav Sitenský byl Gabrielovým strýcem a též tím, kdo jej inspiroval k tomu, stát se fotografem. Rodina se rovněž přátelila s řadou umělců, kteří jejich pražský byt hojně navštěvovali.

Gabriel od dětství docházel do fotografického kroužku, avšak fotografování nebral moc vážně. V patnácti letech, kdy se rozhodoval o zaměření svého budoucího studia, ukázal své snímky strýci Sitenskému, na jehož popud se rozhodnul pro studium na Střední průmyslové škole grafické v Pražské Hellichově ulici. „*Sezení v kanceláři*" si nedokázal představit a fotografie se mu zdála jako pěkné povolání.

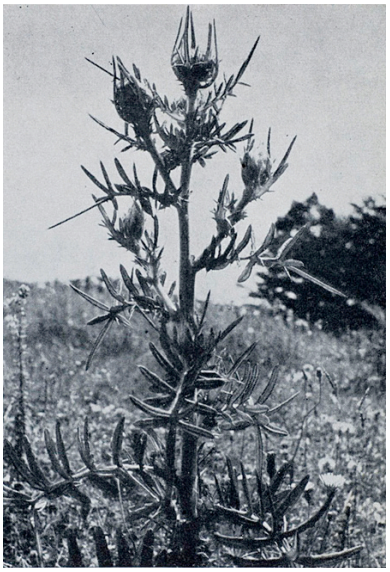

Gabriel Urbánek,,Bodlák',
časopis Ochrana přírody, 1964.

Jeho první fotografický úspěch, oceněný publikací v časopise *Ochrana přírody* se dostavuje již záhy, v roce 1964 v Gabrielových 15ti letech. Snímek *Bodlák* vyhrává v kategorii mladistvých autorů první cenu.

Na grafické škole se, šťastnou náhodou nebo možná spíše řízením osudu, dostal do třídy Josefa Ehma, který *„strašně lpěl na řemesle, což bylo dobře; učil klasickou českou fotografii."*[3]

Urbánek vzpomíná: *„Ehm nás mučil. Měl takový pověstný kufr, kde měl čtverečky patnáct na patnáct, třeba dvacet druhů skla, dvacet druhů dřeva, kamenné povrchy ... a všechno se to fotilo na formát 9x12cm a dělaly se kontakty. A dokud ta věc nevypadala jako předloha, tak se nešlo dál. Takže každý musel zfotit ten Ehmův pověstný kufr. Ale musím říct, že se mi to pak docela hodilo, protože si myslím, že povrchy soch, skla, atd. dovedu udělat, a to je právě díky Ehmovi, který nás dva roky tímhle týral. My už jsme ho nenáviděli… ale s odstupem času člověk vidí, že to opravdu k něčemu bylo."* Ehm svým

[3] Kohoutová, Marie: *Chtěl jsem říct, že to bylo krásný. V hlavní roli fotograf Gabriel Urbánek.* [online] Glasrevue, 2008, č. 15. Dostupné na http://www.glassrevue.com/news.asp@nid=6703.html

studentům vtloukal do hlavy: *„Ve svém volném čase si dělejte, co chcete, ale dokud jste tady, tak budete fotit, co chci já!“* [4]

V průběhu studia se Urbánek dostal na praxi do *Lidové demokracie*[5] a *Československé tiskové kanceláře*. Tato práce v něm však velké nadšení nevzbudila, neboť k fotografování lidí nikdy moc netíhnul.

Výjimkou je pouze *„krásný úkol“*, kterým byl pověřen od Antonína Bahenského – a sice pořízení dokumentárních fotografií americké rodiny Gilles, která měla pět „*nádherných dcer*“ a roku 1965 ve svém *Posledním voze* – obytném žebříňáku, posledním svého druhu – projížděla při své cestě kolem světa Československem. Následujícího roku Gabriel Urbánek tento soubor vystavuje v pražské Koleji 5. května, jako svou první samostatnou výstavu. Rozkradení všech fotografií hned druhý den po

Gabriel Urbánek, Rodina Gilles, 1965. Archiv Gabriela Urbánka.

[4] Gabriel Urbánek, rozhovor s autorkou 25. 7. 2011.
[5] L*idová demokracie* – deník *Československé strany lidové* vycházející v letech 1945 až 1994. Navazoval na lidovecké noviny *Lidové listy*, které vycházely od roku 1919. V červenci 1994 se stranická *Lidová demokracie* sloučila s nezávislými *Lidovými novinami*, čímž bylo její vydávání zastaveno.

vernisáži sice považuje za ohromný úspěch, přesto se však dokumentární fotografii dále věnuje pouze okrajově, na svých vlastních cestách do zahraničí.

V roce 1967 profesor Ehm onemocněl a na jeho místo nastoupil *„vedoucí fotokroužku Vackář“*. Gabriel je, po neshodách s ním i s ředitelem školy, zapříčiněných jeho touhou nazývat věci pravými jmény, čtyři měsíce před maturitou vyloučen, a navíc je mu znemožněno studium na jakékoliv jiné pražské škole. Vzdělání si ukončil na Střední škole uměleckoprůmyslové v Brně u profesora Karla O. Hrubého, po předchozím zvládnutí reparátů ze čtyř předmětů. Po maturitě byl přijat ke studiu dějin umění na filozofické fakultě dnešní Masarykovy univerzity v Brně, kam ovšem nikdy nenastoupil. Vrátil se zpět do Prahy, kde po prázdninách získal zaměstnání v Uměleckoprůmyslovém muzeu (dále jen UPM) jako pracovník instalační skupiny.

Necelé dva roky poté se Urbánek oženil s designérkou nábytku Helenou Brožkovou. Manželům se narodily dvě děti (roku 1969 dcera Sylvie, t.č. grafička, o čtyři roky později syn Lukáš, v současné době ilustrátor, který se zabývá i filmovou animací).

SEDMDESÁTÁ LÉTA

„Zkoušel jsem, co sklo dělá, a ze začátku to bylo komplikované, s nikým jsem se neradil.“[6]

UPM bylo až do roku 1971 součástí Národní galerie, kde bylo umístěno fotooddělení. V roce 1968 fotografka Uměleckoprůmyslového muzea emigrovala do Kanady a pro Gabriela se uvolnilo místo ve fotodílně ve Šternberském paláci. Používal aparát Magnola 13x18 cm a do UPM docházel podle potřeby a fotografoval v provizorních podmínkách, například na schodišti.

Gabriel Urbánek, díla Ludviky Smrčkové, 70. léta 20. stol,, archiv UPM

Nedostačující technické zázemí bylo pouze jednou z výzev, s nimiž se mladý Gabriel Urbánek v začátcích svého působení v UPM musel potýkat. Vedle nutnosti zvládnout fotografování veškerých muzejních expozic (nábytek, keramika, užité umění), byla jeho hlavní výzvou především touha dostát kvality fotografií skla Jindřicha Broka. Miroslav Vojtěchovský měl to štěstí, že byl u Broka v učení, při němž získal s

[6] Kohoutová, Marie: *Chtěl jsem říct, že to bylo krásný. V hlavní roli fotograf Gabriel Urbánek*. [online] Glasrevue, 2008, č. 15. Dostupné na http://www.glassrevue.com/news.asp@nid=6703.html

fotografií skla řadu nenahraditelných zkušeností. Gabriel Urbánek si však musel vystačit se svou středoškolskou průpravou od Josefa Ehma a chutí do práce.

U Urbánkových černobílých fotografií z počátku sedmdesátých let je patrný, kromě vlivu Jindřicha Broka, s jehož fotografiemi se setkával při své práci v muzeu, i vliv české fotografické avantgardy a estetiky, jež nalézáme například u snímků Josefa Sudka (na svou dobu poměrně revolučních).

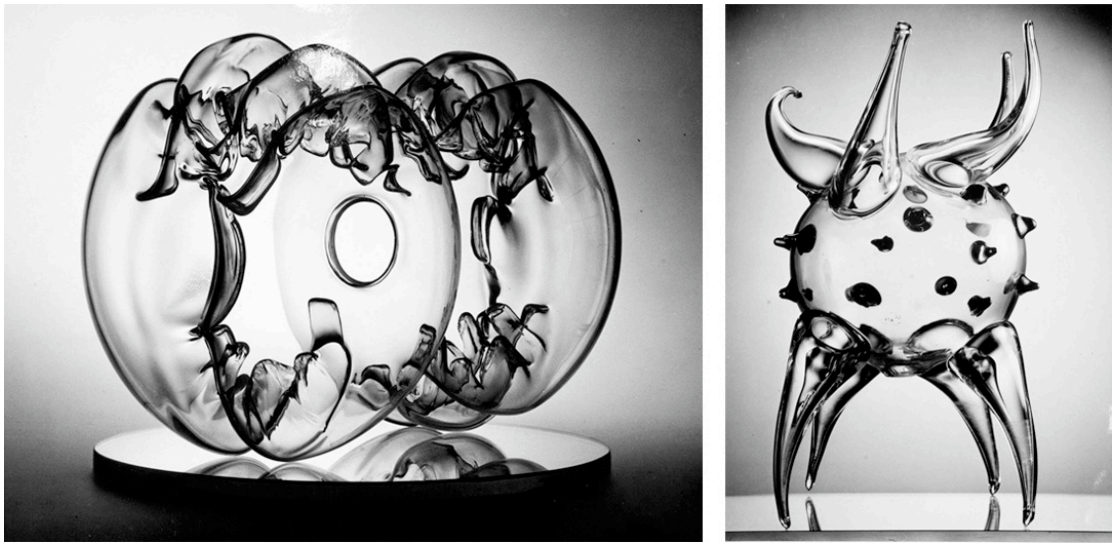

Gabriel Urbánek, Pavel Hlava, nedatováno (poč. 70. let 20. stol.). Archiv UPM.

Urbánek při fotografování skla používal podobné metody jako Sudek: výřezy, necentrální kompozici a nadhled. Nebyl ovšem natolik ‚odvážný' či kreativní jako on; snad i proto, že Urbánkovy fotografie nebyly určeny k reklamě, ale k dokumentaci muzejních exponátů pro knihy a katalogy. Nemyslím si však, že by Urbánek chtěl Sudkovy fotografie jakkoli napodobovat. On sám si tohoto ostatně také není vědom a dodává, že profesor Ehm jejich třídu brával k Josefu Sudkovi na návštěvy, při kterých se Sudkem popíjel víno, a na nichž studentům dávali možnost procházet Sudkovy archivy. Domnívám se, že ve svém formativním období člověk snadno bezděky adoptuje vzory chování a fragmenty pracovních postupů (v tomto případě fotografování), jenž vnímá jako dobré nebo správné: v případě Gabriela Urbánka se tyto promítly do jeho stylu fotografování skla.
Sudkovskou estetikou využívala ve svých reklamních fotografiích například i Věra Gabrielová (rovněž studentka Josefa Ehma).

Gabriel Urbánek, Ludvika Smrčková, poč. 70. let 20. stol. Archiv UPM

Na počátku sedmdesátých let Urbánek fotografoval zejména technikou prosvětlování, skleněné objekty někdy převáděl až do grafických tvarů. Na fotografiích Sutnarova porcelánu a sad Ludviky Smrčkové (str. 7) si můžeme všimnout, že objekty nemají pevnou základnu a zdá se, jakoby se vznášely v prostoru. Sklenicím rovněž chybí tzv. *břicho*[7]. Urbánek se však poměrně rychle zlepšoval a s přibývajícími zkušenostmi nachází i svůj vlastní autorský rukopis.

Věra Gabrielová, Sutnarův porcelán, 1936–1937 (vlevo), Gallery Kicken Berlin. Josef Sudek, Ludvika Smrčková, nedatováno (vpravo). Achiv UPM.

[7] *Břicho* ve fotografické hantýrce znamená kulatou část sklenice, kde odleskem docílíme zachycení objemu.

PŘECHOD K BARVĚ

Přibližně kolem roku 1973 se v Uměleckoprůmyslovém muzeu začíná fotografovat na barevné diapozitivy.

„Sklo vám nic neodpustí. To, co ještě mohlo projít na černobílé fotce, se na diáku už neschová.“

Tou dobou už je Urbánek sebevědomým fotografem, kterého málo co zaskočí. Antonín Langhamer[8] míní, že jeho černobílé fotografie byly průměrné, ale s nástupem barvy se rychle zlepšoval a dotáhl to až k dokonalosti[9]. O tom svědčí i postupný nárůst zakázek, které Gabriel Urbánek získává vně UPM.

Kolem roku 1973 také začal fotografovat pro společnost Pressfoto tématicky zaměřené pohlednice (Vánoce, Velikonoce, Nový rok a pod). „*Byl to hrozný kýč, ale dalo se tím slušně přivydělat.*“

Gabriel Urbánek však ani takto záhy po dokončení školy „*umělecké ambice fotografa“* neměl. Fotografii bral především jako řemeslo – jako něco, čím uživí rodinu.

Gabriel Urbánek, pohlednice Pressfoto, 70. léta 20. stol.

Rovněž roku 1973 se v UPM seznamuje s jedním z prvních sklářských výtvarníků, Pavlem Trnkou[10], a začíná jejich dlouholetá spolupráce. A to nejen s ním. V průběhu posledních čtyřiceti let Urbánek spolupracuje s více než sedmdesáti sklářskými výtvarníky.

„Pro potřeby výtvarníků byl Gabriel Urbánek schopný udělat dokumentační foto velmi rychle, profesionálně dokonale a také jej rychle předat. Fotografovalo se tehdy na film a čekání na vyvolání fotomateriálu bylo nesmírně zdlouhavé.“ Pavel Trnka dodává, že má vždy představu, jak mají jeho díla být vyfotografována. Fotografie musí *„splnit nároky na dokumentační fotografii, nejen vyfotografovat tvar. Musí zobrazit i ideu, která je daná autorem, a to není vždy lehké“*[11].

Během sedmdesátých let si Gabriel Urbánek pomalu získává renomé v oboru a kromě pravidelného ilustrování katalogů k výstavám UPM se jeho fotografie začínají objevovat i v knihách. První z nich, věnovaná čistě sklu, byla už roku 1970 kniha *České*

Plakáty k výstavám UPM, fotografie Gabriel Urbánek, 70. léta 20. Stol. Archiv Gabriela Urbánka.

[8] Langhamer, Antonín, PhD. – kunsthistorik, dlouholetý ředitel muzea skla a bižuterie v Jablonci n. Nisou, autor desítek odborných knih, katalogů a článků o skle.
[9] Langhamer, Antonín. Rozhovor s autorkou, 25 .7. 2011
[10] Pavel Trnka (*1948) Studoval na VŠUP ve speciálním sklářském ateliéru prof. S. Libenského (1967-1973). Společně s J. Zoričákem, M. Karlem, A. Vašíčkem a O. Plívou po roce 1970 zaujal odbornou veřejnost broušenými plastikami z optického skla. Tomuto pojetí tvorby skleněných plastik v podstatě zůstal věrný dodnes. Nepochybně cennou zkušeností ale pro něj také byla práce na cyklech „Ne-nádoby“ a „Vyrušené napětí“ v letech 1981-1984, na nichž si ověřil jak možnosti hutního tvarování skla, tak napadání povrchu skla dlátem (štípání). Nejtypičtější pro něj ale stále jsou z různobarevných dílů skládané objekty s dokonale vybroušeným a vyleštěným povrchem. Získal Cenu ministra kultury (1975), 3. cenu v soutěži k Mezinárodnímu roku ženy, 1. cenu v soutěži na výzdobu stanice pražského metra (1983) a diplom na 4. Quadrienále v Erfurtu (1986). Zúčastnil se řady výstav skleněných plastik a několikrát vystavoval samostatně. Zastoupen je v domácích i zahraničních sbírkách skla a moderního umění. Žije v Praze. Od roku 2001 učí na SUPŠ sklářské v Kamenickém Šenově. – **informace o všech sklářích čerpány z http://www.glass.cz/design_glass.htm se souhlasem A. Langhamera**
[11] Trnka, Pavel. Korespondence s autorkou, 15.8.2011

sklo 17. a 18. století s úvodní expozicí středověkého skla, kde se jeho fotografie objevily vedle fotografií Jindřicha Broka. Záhy následovala kniha reprodukcí *Český plakát 1890-1914 (1971),* kniha o porcelánu *Delftská fajáns ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze* autorky Jany Kybalové (1973), dále *České sklo 1800–1860* (1977), *České sklo 19. století ze sbírek UPM* (1977), *České sklo 19. století ze sbírek UPM a Moravské galerie v Brně* (1979), *Lavabo – flakon: hygienické a toaletní náčiní pěti století* (1979) ve spolupráci s Urbánkovým muzejním kolegou Janem Svobodou a další.

Gabriel Urbánek, historické sklo, konec 70. let. Archiv Gabriela Urbánka.

Koncem sedmdesátých. let Urbánek potkal také skláře Aleše Vašíčka[12] a Jaromíra Rybáka[13], kteří se stali jeho celoživotními přáteli.

Na mou otázku, proč si ke spolupráci vybral zrovna Gabriela Urbánka, Vašíček odpovídá: „*Po ukončení VŠUP jsme s kolegy začali vyhledávat kvalitní fotografy, kteří by dokázali pořídit záznam našich prací - skleněných plastik. V té době (± 1975) byli dva mistři, absolventi FAMU ze školy prof. Šmoka. Jiří Erml a Mirek Vojtěchovský, kteří měli předpoklady a chuť zabývat se sklem, což je velmi specifická disciplina. Bohužel Jirka Erml v roce 1980 emigroval do USA a Mirek Vojtěchovský začal mít stále delší termíny dodání dokumentů. Ale hlavně oba dva, z mého dnešního pohledu, přistupovali k práci jako osobnosti ve svém oboru a odmítali jakoukoliv debatu stran reprodukce objektu. To vedlo ke spolupráci s Gabrielem, který naprosto dokonale, kvalitně a hlavně rychle dokázal realizovat naše požadavky.*"[14]

Jaromír Rybák souhlasí s Vašíčkem: „*Gabriel měl výhodu, že mu focení netrvalo tak dlouho, jako ostatním. I nyní je schopen pracovat v časovém presu, ale jeho hlavní předností je to, že mi rozumí, umí odhalit smysl, podstatu konkrétního díla a podle toho s ním zachází. To je opravdu hodně důležité.*"[15]

S Jaromírem Rybákem Gabriel Urbánek v průběhu následujících třech dekád připravuje řadu výstavních katalogů, propagačních materiálů a několik knih.

---

[12] Vašíček, Aleš (*1947) Studoval ve sklářském ateliéru prof. S. Libenského a doc. V. Plátka na VŠUP (1966-1972). Na přelomu 60. a 70. let patřil se spolužáky J. Zoričákem, M. Karlem a O. Plívou k mezinárodně uznávaným průkopníkům broušené skleněné plastiky z optického skla. Později se zaměřil na tavenou skleněnou plastiku. Při zhodnocování jejích možností nejdříve vycházel z vlastního programu broušených plastik, později začal využívat působivých kontrastů vybroušených hladkých ploch s plasticky pojednanými detaily. Využil při tom jak předností transparentního barevného, tak čirého skla. Získal Grand Prize na mezinárodní výstavě Glass Kanazwa ´90 a Honorable Mention na mezinárodní výstavě Vessels v Koganezaki Crystal Parku (2000). Žije v Praze.

[13] Rybák, Jaromír (*1952) ,Studoval na VŠUP u prof. S. Libenského (1973-1979). Z počátku se věnoval malbě na skle, později dal přednost tavené skleněné plastice. Někdy kombinuje tavené sklo s kovem.

[14] Vašíček, Aleš. Písemná komunikace s autorkou. 17. 08. 2011

[15] Rybák, Jaromír. Konverzace s autorkou. 10. 8. 2011

OSMDESÁTÁ LÉTA

Přestože v osmdesátých letech má Urbánek stále plné ruce práce s fotografováním muzejních sbírek, nachází si čas i pro spolupráci se sklářskými výtvarníky. Tato spolupráce se prohlubuje a Hlaveš se domnívá, že řada sklářů, kteří začínali tvořit v sedmdesátých a osmdesátých letech, by bez Urbánka nedosáhla svého věhlasu a nynějšího úspěchu. Míní, že Urbánek má schopnost udělat i z průměrné věci artefakt, a že je nesrovnatelný s konkurencí jak u nás, tak ve světě.

„Urbánek na svých fotografiích dokáže zachytit ‚duši' zobrazovaných objektů."[16]

S jeho názorem souhlasí i kurátorka a publicistka Pavla Rossini[17], s níž Urbánek spolupracuje už od roku 1980: *„Většina časopisů měla [v osmdesátých letech] jen černobílé reprodukce a kvalita tisku byla pod psa. O to více záleželo na kvalitě fotografií a odhadu, čeho lze dosáhnout, když tisk a papír byl tak mizerný. […] Zpočátku Urbánkovo focení nebylo tak technicky dokonalé a kolem fotografovaného objektu měl spoustu 'masa'*[18]*. Velice rychle se však zdokonaloval a z toho, co fotil pro skláře, bylo víc a víc cítit, že dokáže vyhmátnout duši jejich výtvarného díla. Velice dobře začal pracovat se světlem, záběry měly hloubku."*[19]

Tento jejich názor potvrzuje i fakt, že již roku 1981 Urbánek získává svou první prestižní mezinárodní zakázku. Jeho fotografie ilustrují americkou knihu o českém skle *Czechoslovakian Glass 1350–1980*, která vznikla u příležitosti výstavy českého skla, které muzeu skla v americkém Corningu zapůjčilo Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze. Představitelé Corningského muzea nejprve zamýšlí poslat do Prahy svého

[16] Hlaveš, Milan: Rozhovor a autorkou, 27.7.2011
[17] Rossini (Drdácká), Pavla, PhD – kurátorka skla v dánském Glasmuseet Ebeltoft, publicistka, teoretička sklářského umění. Řadu let psala články pro časopis Glass Revue, UPM a další.
[18] Ono 'maso' však Urbánek do snímků zakomponovával především z ohleduplnosti vůči grafikům, kteří s jeho fotografiemi dále pracovali.
[19] Rossini, Pavla: Korespondence s autorkou, 21.8.2011

fotografa. Po shlédnutí diapozitivů prací Gabriela Urbánka však pověřují pořízením fotografií právě jej.

Zadavatelé měli specifické požadavky. Fotografie musely být pořízeny na film Kodak velikosti 4x5 inchů, ale ten, stejně jako kazety odpovídající velikosti, se v komunistickém Československu nedaly sehnat, proto musely, spolu s tvrdou podkladovou fólií, být do Prahy z Ameriky zaslány. Urbánek těchto několik desítek kusů historického i soudobého skla fotografoval asi měsíc.

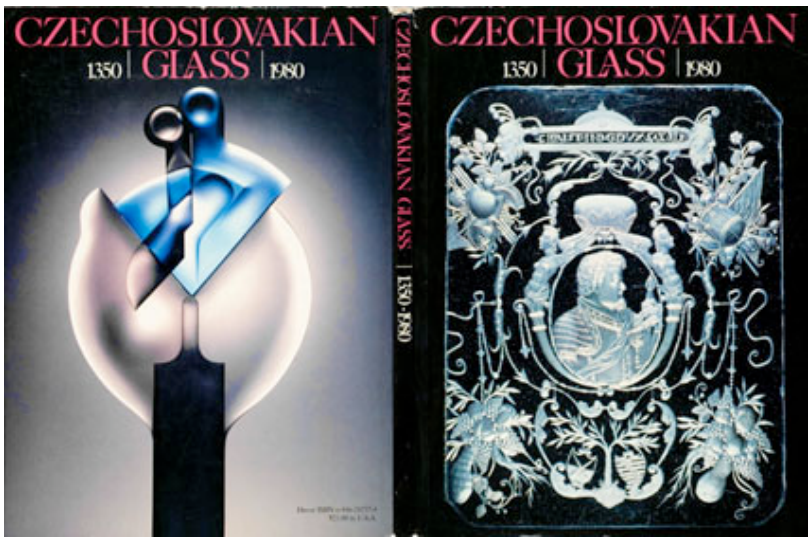

Obálka knihy Czechoslovakian Glass 1350–1980, 1981.

Když však o něco později tuto publikaci spolu s dalšími katalogy a fotografiemi přikládá k žádosti o členství ve Svazu výtvarných umělců[20], jíž v té době předsedá Jindřich Brok, žádné velké nadšení nevzbuzuje. Naopak, jeho žádost je zamítnuta z důvodu absence volné tvorby a umění. A tak se Gabriel Urbánek za rozbřesku vydává do starého parku za domem své sestry, aby tam *„nějaké to umění nafotil“*. Výsledkem byly krásné melancholické snímky polorozpadlých soch porostlých břečťanem, siluet stromů vystupujících za svítání z mlhy... fotografie pojímající Sudkovskou estetiku.

[20] Členství v SVU bylo automaticky udělováno absoloventům vysokých uměleckých škol. Gabriel Urbánek, absolvujíc pouze školu střední, musel své členství každoročně obnovovat. SVU schvaloval a fakturoval veškeré umělecké zakázky – bez členství v něm se nikdo nemohl uměleckou tvorbou živit.

Urbánek, přestože tyto fotografie pořídil jen z nutnosti, byl s jejich kvalitou spokojen. Nicméně opět dodává, že mu tvorba tohoto druhu fotografií nic neříká: *„Od toho jsou tu jiní,“* uzavírá. Příští rok předložil tento nově vzniklý soubor spolu s fotografiemi, knihami a katalogy z roku předchozího, před komisi znovu a Jindřich Brok byl potěšen. Členství ve Svazu českých výtvarných umělců mu se slovy: *„No vidíte, že máte i výtvarné cítění!“*, udělil.

Podle Antonína Langhamera SVU částečně ovlivnil i styl, jakým fotografoval sám Brok[21]. Proplácené fotografie musely spadat do kategorie fotografie *umělecké* – nestačilo tedy daný předmět pouze popisně vyfotografovat. A tak Brok začal k předmětům přidávat různé artefakty, květiny, na pozadí promítal stíny, a tím docílil určitého uměleckého dojmu výsledného snímku.

Další Urbánkova významná mezinárodní zakázka na sebe nenechala dlouho čekat – již roku 1983 fotografoval exponáty pro katalog k výstavě českého skla v Muzeu moderního umění v japonském Hokkaidu. Tato kniha s názvem *300 Years of Bohemian Glass and Costume Jewellery* je doplněna texty v japonském a anglickém jazyce, její tisková kvalita však není z nejlepších.

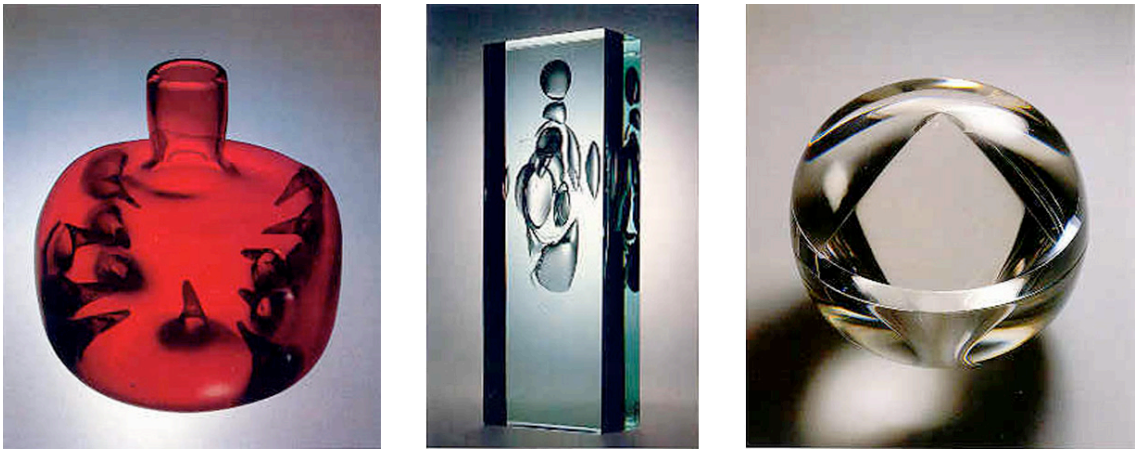

Gabriel Urbánek, 1983. Reprodukce z knihy 300 Years of Bohemian Glass and Costume Jewellery.

[21] Langhamer, Antonín. Rozhovor s autorkou, 25. 7. 2011.

Gabriel Urbánek, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, 1987. Archiv GU

SKLO SE NEMUSÍ VŽDY PROSVÍTIT – SPOLUPRÁCE SE STANISLAVEM LIBENSKÝM A JAROSLAVOU BRYCHTOVOU

V polovině osmdesátých let se Urbánek setkává s nejvýznamnějšími českými skláři Stanislavem Libenským[22] a jeho ženou Jaroslavou Brychtovou[23]. Susanne K. Frantz[24]

[22] Libenský, Stanislav (1921–2002) Studoval ve sklářském ateliéru prof. J. Holečka na Státní UPŠ v Praze (1939-1944) a u prof. J. Kaplického na VŠUP (1949-1950). Učil na SOŠ sklářské v Novém Boru (1945-1954), byl ředitelem SUPŠ sklářské v Železném Brodě (1954-1963) a v letech 1963 až 1987 vedoucím profesorem speciálního ateliéru sklářského výtvarnictví na VŠUP, dále hostujícím lektorem na uměleckých školách ve Velké Británii (Royal College of Art) a v USA (Pilchuck Summer School). Vychoval několik generací českých i zahraničních umělců, kteří se neuplatnili jen jako sklářští výtvarníci, ale také jako malíři, sochaři, šperkaři, scénografové a výtvarní pedagogové. Pozoruhodné byly již jeho figurální malby na skle z druhé poloviny 40. a začátku 50. let. Tavenými skleněnými plastikami, z nichž ty první vytvořil společně s Jaroslavou Brychtovou ve druhé polovině 50. let, rozhodujícím způsobem ovlivnil celosvětový umělecký vývoj autorského ateliérového skla.

[23] Brychtová, Jaroslava (*1924) Dcera profesora železnobrodské sklářské školy Jaroslava Brychty, studovala na VŠUP u prof. K. Štipla (1945-1947) a na Akademii výtvarných umění v Praze u prof. J. Laudy (1947-1950). Jako klauzurní práci vymodelovala a utavila skleněný triptych „Ruce sklářů“ (1947) a jako státní závěrečnou práci

píše na stránkách Corningského muzea skla, že právě zásluhou Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové bylo maximalizováno využití potenciálu skla, coby architektonického a sochařského materiálu[25].

V polovině osmdesátých let bylo jejich tzv. křišťálové období již uzavřeno a Libenští se začínali věnovat tvorbě tavených plastik, které jim získaly celosvětovou prestiž, a které do značné míry inspirovaly (a stále inspirují) desítky jejich studentů a následovníků.

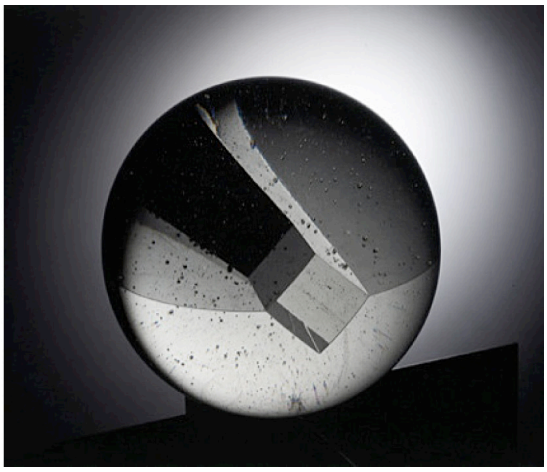

Gabriel Urbánek, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, konec 80. let. Archiv Gabriela Urbánka.

Tento zcela odlišný druh tvorby si však žádá i odlišný způsob fotografování – Urbánek proto pojímá fotografii jejich děl relativně revolučním způsobem. Opouští tradici, podle níž se řídily celé generace fotografů před ním i jeho současníci – prolamuje nepsaný zákon, že skleněné objekty by se měly prosvítit.
Místo toho se zaměřuje na to, čím onen objekt opravdu je – v případě manželů Libenských se jedná o *sochy* ze skla. A to sochy vážící i několik set kilogramů. Gabriel Urbánek přichází s tvrzením, že pokud se má jednat o skutečně pravdivé zobrazení těchto objektů, nelze je nasvítit tak, aby „*neměly pevnou základnu a vypadaly jako*

skleněný reliéf „Rybářství“ (1950). Byla výtvarnicí Železnobrodského skla v Železném Brodě ve středisku pro sklo v architektuře, jehož byla spoluzakladatelkou (1950-1984). V polovině 50. let vytvořila první tavené skleněné plastiky ve spolupráci se S. Libenským; od té doby dodnes společně realizovali četné rozměrné prostorové kompozice do architektury a tavené skleněné plastiky komornějších rozměrů. Žije v Železném Brodě.
[24] Frantz, Suzanne K. Kurátorka sbírky skla v Corning Museum of Glass.
[25] Frantz, Suzanne K. [online] The Corning Museum of Art. Voices of Contemporary Glass. Dostupné na http://www.cmog.org/dynamic.aspx?id=10199. Překlad vlastní.

vznášející se nadýchané lampiony“[26]. Takové fotografie by byly značně matoucí a zkreslovaly by pravou podstatu daného objektu.

U děl Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové je zapotřebí zdůraznit jejich hmotu, objem, povrch a texturu[27], a až poté, někde na okraji sochy, poukázat na to, že se jedná o objekt ze skla. O tomto prý se Stanislavem Libenským a Jaroslavou Brychtovou vedl dlouhé dialogy. Jaroslava Brychtová požadovala, aby světlo zároveň vycházelo i zevnitř objektů[28]. Profesor Libenský nakonec souhlasil s Gabrielovým tvrzením, že prosvětlování se, spíše než k třísetkilovým sochám, hodí k foukaným sklářským výrobkům: *„Nojo mistře, máte pravdu. Vždyť já jsem sochař! Copak jsem nějakej sklář?“*[29]

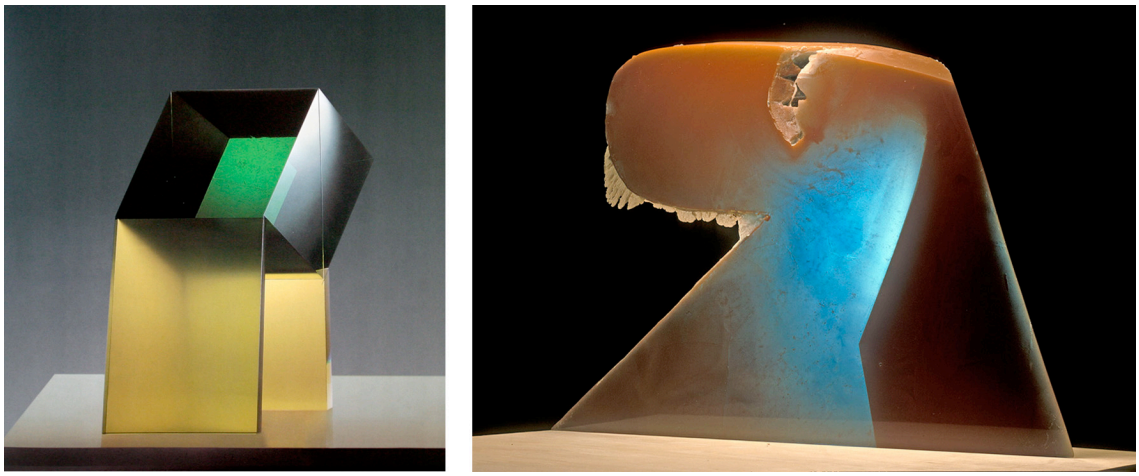

Gabriel Urbánek, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, 80. léta. Archiv Gabriela Urbánka.

Pro spolupráci s Gabrielem Urbánkem se Libenští rozhodli poté, co Jiří Erml, který jejich díla fotografoval před ním, emigroval do Spojených Států. S Urbánkem poté spolupracovali až do Libenského smrti a podle slov Brychtové nikdy necítili potřebu hledat alternativní fotografy[30].

---

[26] Urbánek, Gabriel. Rozhovor s autorkou 25. 7. 2011
[27] Sochy Stanislava Libenského a Jaroslavy Brychtové se vylévají podle hliněných modelů a zůstávají na nich patrné tahy špachtlí a jinými nástroji
[28] Brychtová, Jaroslava. Rozhovor s autorkou. 15. 9. 2011
[29] Gabriel Urbánek cituje S. Libenského. Rozhovor s autorkou. 26. 7. 2011
[30] Brychtová, Jaroslava. Rozhovor s autorkou. 15. 9. 2011

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Urbánek se ale v osmdesátých letech nevěnoval pouze fotografii skla a uměleckých předmětů. Společně s fotografem Pavlem Štechou vytvořili snímky k připravované knize Francoise Burkhardta a Mileny Lamarové *Cubismo cecoslovacco: architetture e interni*, což byla první kniha věnovaná kubismu vůbec. Burkhardt, v té době ředitel italské designové společnosti Vitra, byl českým kubismem při své návštěvě Prahy natolik okouzlen, že tomuto fenoménu věnoval celou knihu. Urbánek se Štechou několik měsíců cestovali po Čechách, aby pro publikaci zdokumentovali všechny kubistické stavby u nás, nábytek a užité umění. Knihu ovšem z politických důvodů nemohli vydat pod svými vlastními jmény, zvolili proto pseudonym Prager Gebrüder.

V průběhu osmdesátých let Urbánkovi vyšlo také několik kalendářů pro firmu Pressfoto, s níž tou dobou spolupracoval už více než deset let – a sice *Staré české sklo* (1981), *Umělecké řemeslo* (1983) a *Skvosty uměleckého řemesla* (1988). Jeho snímky se pravidelně objevovaly na výstavních plakátech, ve více než třech desítkách knih a množství odborných článků. Od roku 1981 také spolupracuje s nakladatelstvím Artia, jehož knihy jsou překládány až do deseti jazyků – pracoval například s Olgou Drahotovou na vzniku knihy *Evropské sklo: sběratelský průvodce dějinami evropského skla* (1985).

Malou kuriozitou jsou dva reklamní kalendáře firmy *Pragoexport* z roku 1987, které, myslím si, i přes svou kýčovitost (nebo právě díky ní), celkem zdařile ilustrují povahu osmdesátých let.

Gabriel Urbánek, kalendáře Pragoexport, 1987. Archiv GU.

SPOLUPRÁCE SE SKLÁŘSKÝMI VÝTVARNÍKY

Dalšími výtvarníky, s nimiž Urbánek začal v osmdesátých letech úzce spolupracovat, jsou Pavel Hlava[31], Vladěna Klumparová[32], Zdeňek Lhotský, František Janák[33], Vladimír Kopecký[34] a Petr Vlček[35]. Všechna tato spolupráce se v průběhu let převtělila v přátelství, a zmínění skláři se shodují na tom, že Urbánek je ve svém oboru skutečně na špici a za možnost spolupráce s ním jsou vděční.

Oslovila jsem Vladimíra Kopeckého, který o Gabrielu Urbánkovi píše:

„Gabriela Urbánka znám odedávna přes příležitostné fotografie pro časopis Glassrevue. Opravdu intensivně spolu pracujeme od druhé poloviny osmdesátých let. Trvá to stále a ještě intensivněji dodnes.

Urbánek je geniální fotograf spontánní energie. Přijde, podívá se na věc, sklo nebo obraz, rozloží nějaká hejblata (světla, takové ty deštníky, zástěny, nebo co to je),

---

[31] Hlava, Pavel (1924–2003). Studoval na VŠUP u prof. K. Štipla (1942-1948). Byl výtvarníkem Ústředního výtvarného střediska průmyslu skla a jemné keramiky (1957-1958) a Ústavu bytové a oděvní kultury v Praze (1959-1985), jako designér skla spolupracoval s Crystalexem Nový Bor, Sklárnou Moser v Karlových Varech a dalšími podniky. V 60. letech vytvářel hutně tvarované, od začátku 70. let broušené a lepené skleněné plastiky. Jejich tvorbě se věnuje dodnes. Zastoupen je v soukromých a veřejných sbírkách moderního skla a umění po celém světě, nejpočetněji ve Spojených státech a Japonsku.

[32] Klumparová, Vladěna (*1954). Studovala na VŠUP (1974–1981) v ateliéru prof. S. Libenského. Zasoupení ve sbírkách: Severočeské muzeum, Liberec, Muzeum skla a bižuterie, Jablonec nad Nisou, Corning Museum of Glass, Corning, NY, Lannan Foundation, Palm Beach, FL, Wusham Museum of Art, Rucine,WI, Mint Museum of Art, Charlotte, NC, American Arts and Craft Museum, New York, NY, Cafesjian Museum Foundation, Yerevan, Republic of Armenia. Žije střídavě v Mexiku a v Praze a pracuje v Železném Brodě.

[33] Janák, František (*1951). Studoval v ateliéru prof. S. Libenského na VŠUP (1975-1981). Byl výtvarníkem Úboku (1985-1988) a LINEA Úboku (1993-1995), hostujícím profesorem Tojamského sklářského institutu v Japonsku (1995-1997) a v Rochester Institute of Technology v Rochesteru NY (2000-2001), výtvarníkem oddělení broušení skla na SUPŠ sklářské v Kamenickém Šenově (1998-2000). Příležitostně navrhuje broušené sklo pro výrobu (Crystalex, Moser), soustavně se věnuje tvorbě skleněných plastik litých do předforem, nebo tavených a brusem modelovaných. Je autorem tří vitráží ve farním kostele ve Svatobořicích-Mistříně (1986), vitráže a mobilní fontány v Domě techniky v Pardubicích (1993), skleněných objektů „Vodopád“ v hotelu Orfeus v Poděbradech (1995) a „Posel“ v Aubade Hall v Tojamě (1996). Získal Cenu rektora VŠUP (1981), diplom Urkunde Jugend gestaltet v Mnichově (1982), zvláštní cenu na 2. sklářské ceně v Coburgu (1985), první cenu na 4. quadrienále v Erfurtu (1988), Cenu Pavla Hlavy na Mezinárodní výstavě skla v Kanazawě (1995) a Honorable mention na výstavě Millenium Glass v galerii Mostly Glass v USA (1999). Zúčastnil se řady sklářských výstav a mezinárodních sympozií, několikrát vystavoval samostatně. Zastoupen je v domácích i zahraničních sbírkách. Žije v Praze.

[34] Kopecký, Vladimír (*1931). Studoval na VŠUP u prof. J. Kaplického (1949-1956), u něhož byl později aspirantem. Od roku 1990 je profesorem speciálního sklářského ateliéru na VŠUP. V polovině 60. let umělecky rehabilitoval netradiční malbu na skle. Jeho vrcholným malířským dílem na skle byla instalace v československém pavilónu na Světové výstavě v Seville (1992). Zájem o netradiční využití malby na skle ovlivňuje jeho sklářskou tvorbu dodnes. Současně se ale také věnuje malbě. Na reprezentační samostatné výstavě v Galerii hlavního města Prahy (1999) obrazy převládaly. Žije v Praze.

[35] Vlček, Petr (*1962). Studoval na Střední odborné škole výtvarné v Praze (1981-1984) a na VŠUP v Praze (1984-1990). O sklo se zajímá d roku 1988, kdy vytvořil první tavené skleněné plastiky. Od té doby je ateliérová sklářská tvorba v popředí jeho zájmů přesto, že řadu plastik provádí také v klasických sochařských materiálech (bronz). Zúčastnil se sklářských sympozií v Novém Boru, Lednických Rovních aj., r. 1995 byl jedním z hlavních iniciátorů setkání sklářských výtvarníků v zahradách Trojského zámečku v Praze („Mezi stromy“), v 90. letech byl zastoupen téměř na všech významnějších domácích i zahraničních přehlídkách nového českého skla. Zastoupen je v soukromých i veřejných sbírkách skla.

zmáčkne a je hotovo. Foto lepší než originál. Ideální pro mé expresivní barevné běsnění. Aby ale nebylo mýlky. I v mé druhé poloze – tichu, jemných strukturách, minimalistických obrazech – je suverén a je inspirativní.
Do fotografování mu nemluvím. Semtam někdy ukážu na detail, na kterém mi záleží. On si občas pro pobavení cvakne můj zvalchovaný obličej, (ksicht), nebo skoro neuvěřitelný bordel v mých ateliérech. Porovnávat s jinými fotografy mohu těžko, pracuji téměř výhradně jen s Gabrielem.“[36]

Zdeněk Lhotský[37], zakládající člen umělecké skupiny *Tvrdohlaví*[38], také, stejně jako Urbánek, dává přednost čistému dokumentu:
„Osobně nemám rád fantaskní fotografie, které vytvářejí paralelní příběh, jímž divákovi vnucujete nějakou paralelní interpretaci díla, sklo tam různě létá v prostoru apod. Dílo je od toho, aby se koupilo a dobře se s ním žilo. Všechno ostatní se mi zdá jako moderní mediální volovina.“[39]

Urbánek se o tomto zmiňuje i v rozhovoru s Marií Kohoutovou pro časopis *Glassrevue*, do kterého přispíval v průběhu téměř celé své kariéry (asi 30 let):
„[...] snažím se fotku udělat tak, aby dílo bylo věrohodné, aby galerista, který si ho chce koupit, nebyl fotografií ovlivněn. Respektuji výtvarníka a to, co v díle skutečně je, nepřidávám nic ze svého. Je jasné, že se z jedné plastiky dá udělat sto fotografií a nikdo nepozná, že je to jedno dílo. Dávám na výstavy fotky skla, které bych mohl udělat jinak, ale nemám důvod.“[40]

V samém závěru dekády byl Urbánek přizván ke spolupráci na jedné z nejdůležitějších knih o českém skle vůbec *Verres de Bohême 1400–1989*, jejímiž editory jsou PhD. Sylva Petrová and Jean-Luc Olivié. Kniha vznikla u příležitosti spolupráce Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a pařížského Musée des Arts

---

[36] Kopecký, Vladimír. Korespondence s autorkou. 15.8.2011
[37] Lhotský, Zdeněk (*1956). Studoval na VŠUP u prof. S. Libenského (1978-1984). Zakládající člen umělecké skupiny Tvrdohlaví. Věnuje se výrobě v malých sériích proveditelných a unikátních interiérových objektů z taveného skla. Ve sklářském studiu, které má v Železném Brodě na Pelechově, realizuje jak vlastní tavené skleněné plastiky, tak díla dalších sklářských výtvarníků.
[38] Skupinu Tvrdohlaví tvořili: Jiří David (1956), Stanislav Diviš (1953), Michal Gabriel (1960), Zdeněk Lhotský (1956), Václav Marhoul (1960), Stefan Milkov (1955), Petr Nikl (1960), Jaroslav Róna (1957), František Skála (1956) a Čestmír Suška (1952)
[39] Lhotský, Zdeněk. Korespondence s autrokou 16.8.2011
[40] Kohoutová, Marie: *Chtěl jsem říct, že to bylo krásný. V hlavní roli fotograf Gabriel Urbánek*. [online] Glasrevue, 2008, č. 15. Dostupné na http://www.glassrevue.com/news.asp@nid=6703.html

décoratifs na první velké prezentaci českého skla v Pařížské galerii Louvre. Vydána byla v New Yorku.

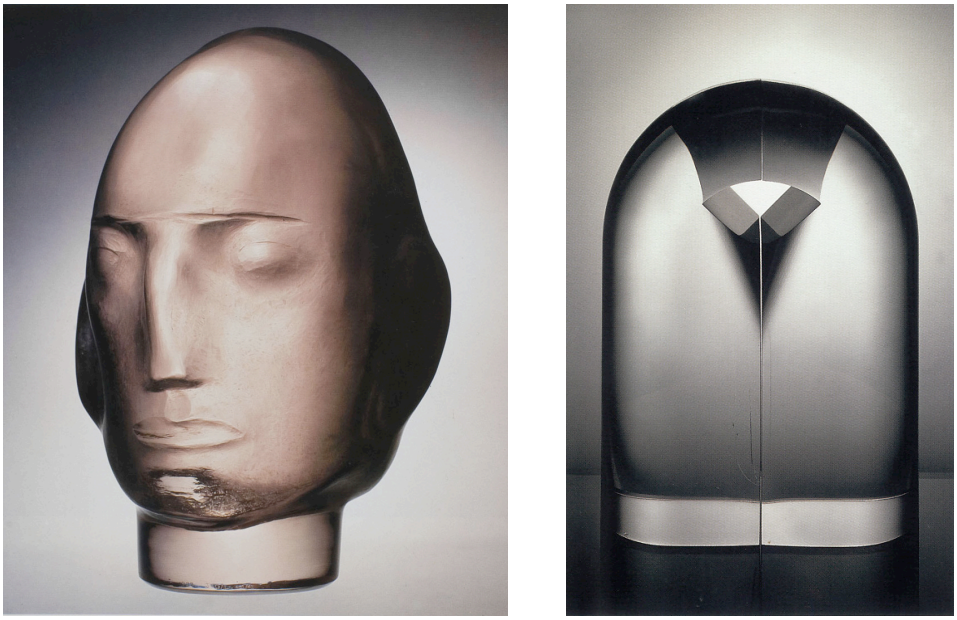

Gabriel Urbánek, Matěj Drobina (vlevo), 1981. Reprodukce z knihy

Gabriel Urbánek, František Vízner (vlevo), 1981. Reprodukce z knihy

DEVADESÁTÁ LÉTA

Porevoluční devadesátá léta byla pro české sklo obdobím rozmachu. Politická situace se uvolnila a (nejen) umělci začali naplno využívat nově nabyté svobody projevu a pohybu. Nastala doba horečného cestování, poznávání jiných zemí a kultur, euforie z konce našeho ‚odtržení' od světa. Byla to také doba zintenzvnění propagace českého skla u nás i v zahraničí.

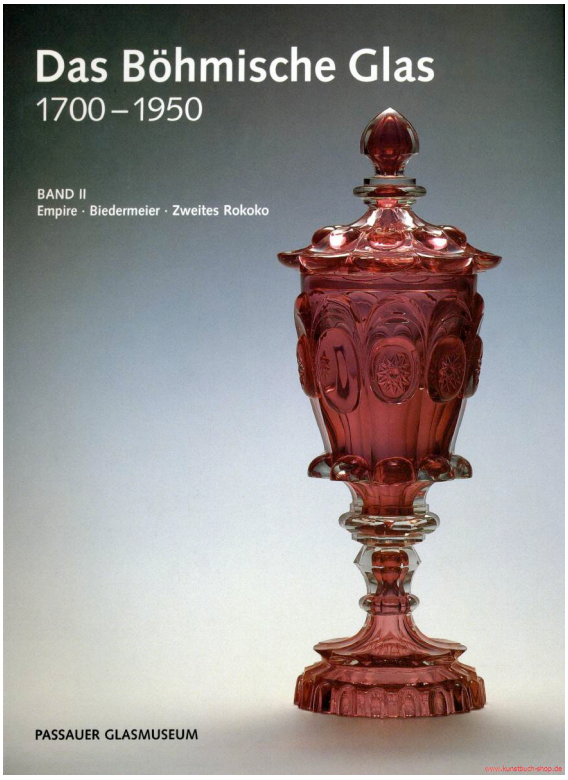

Obálka knihy Das Böhmische Glas 1700–1950

DAS BÖHMISCHE GLAS 1700–1950

I pro Gabriela Urbánka jsou devadesátá léta příznivá – hned v jejich úvodu získává svou největší zakázku. Po dobu následujících čtyř let pravidelně dojíždí do německého Pasova, aby v tamějším sklářském muzeu fotografoval největší sbírku českého skla na světě – přes 30 000 exponátů od dob baroka do poloviny dvacátého

století. Výsledkem je sedmidílná publikace *Das Böhmische Glas 1700–1950,* kterou vydalo Glasmuseum v Passau roku 1995.

Urbánek byl pro tuto práci vybrán na základě konkurzu, který muzeum skla v Pasově pořádalo. Fotografický ateliér UPM tou dobou ještě nebyl zcela vybaven – *„neměli jsme ani pořádné pozadí“* – a tak se Urbánek vydal do Pasova s *„500W lampami, na kterých bylo z bezpečnostních důvodů nastříhané pletivo z králíkárny – protože se občas stalo, že vybouchly a letěly do prostoru – a příšernými, starými hliníkovými stojany. Fotograf z Mnichova tam přijel bílým Mercedesem, mikrobusem, asistenti začali vynášet stříbrné kufry... Koukali na mně, jako bych přiletěl z Měsíce. [...] Byl to opravdu dobrý pocit, nad těmi stříbrnými kufry vyhrát![41]“*

EXPO ‘92

Během let, po něž fotografoval pasovskou sbírku, Urbánek – současně se svou prací v UPM – zvládal i řadu jiných činností. Po Světové výstavě Expo ‘92 v Seville, která byla na tiskové konferenci ministryní Vlastou Štěpovou zle pohaněna – *„patrně z důvodů její inovativnosti, která se ministryni příliš nezamlouvala“* – uspořádal svou druhou výstavu. Aby pomohl českému pavilonu napravit reputaci a očistit jména jeho tvůrců[42], na vlastní náklady připravil v Technickém muzeu v Praze výstavu snímků,

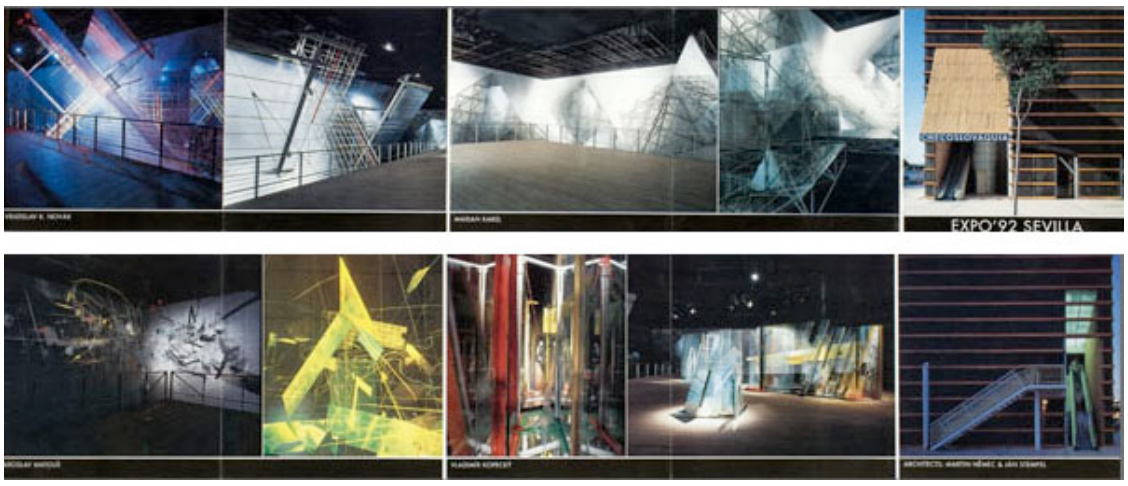

Gabriel Urbánek, fotografie českého pavilonu na EXPO ’92 Sevilla, 1992. Archiv Gabriela Urbánka

[41] Urbánek, Gabriel. Rozhovor s autorkou. 25.7.2011
[42] Architektonické duo Jan Štempel a Martin Němec

Gabriel Urbánek, Marian Karel, 1993. Reprodukce z katalogu výstavy Mariana Karla v Paříži, 1993

které v českém pavilonu vyfotografoval. Zastoupení skláři rovněž zapůjčili některá svá díla pro ilustraci.

Na otázku, zda se mu napravení reputace podařilo, Urbánek odpovídá, že doufá, že ano, neboť návštěvnost byla celkem vysoká a ohlasy vesměs kladné.

Jedním z umělců, reprezentujících české sklářství v Seville byl i Prof. ak. soch. Marian Karel[43], jehož díla jsou zastoupena ve sbírkách muzeí a galerií po celém světě. Gabriel Urbánek s ním, a jeho ženou Danou Zámečníkovou[44], spolupracuje přibližně od osmdesátých let[45] až do současnosti.

---

[43] Karel, Marian (*1944). Studoval na SPŠ bižuterní v Jablonci n.N. (1959-1963) a na VŠUP ve speciálním sklářském ateliéru prof. S. Libenského (1965-1972). Krátkodobě pedagogicky působil v USA (Pilchuck Glass School aj.), Velké Británii a Japonsku, roku 1992 byl na VŠUP pověřen vedením ateliéru se zaměřením na sklo v architektuře a v roce 1995 jmenován profesorem. Počátkem 70. let patřil k průkopníkům skleněných plastik broušených z optického skla. Počátkem 80. let začal stavět rozměrné interiérové i exteriérové prostorové skleněné objekty z plochého skla. Žije v Praze.

[44] Zámečníková, Dana (*1945). Po absolutoriu na střední škole studovala na Fakultě architektury ČVUT v Praze (1962-1968) a na VŠUP ve speciálním ateliéru užité architektury prof. J. Svobody (1969-1972). Začala scénickými

Marian Karel se v osmdesátých a devadesátých letech věnoval skleněné plastice v architektuře. U těchto děl se mu nejednalo ani tak o skleněné objekty samotné, jako spíše o to, jakým způsobem přetvářely prostředí, ve kterém byly umístěny. Tato prostředí nechtěl svými objekty dekorovat. Chtěl jim vdechnout nový život, nový význam, předefinovat je – právě za použití odrazů, odlesků a prostupů světla skrze skleněné panely.

Tento fakt je naprosto zásadní i při fotografování Karlových objektů – platí zde jiná pravidla než u ateliérové fotografie. Dokonalá ostrost je samozřejmostí, hlavní důraz je však kladen na zobrazení reflexů a okolí plastik. Jako všichni sklářští výtvarníci, i Marian Karel má o způsobu fotografování svých děl jasnou představu. Přiznává však, že když s ní Gabriela Urbánka seznámí, většinou mu odvětí, že to tak nebude dobré a dílo vyfotografuje podle sebe. *„A bohužel má pravdu on,“* přiznává Karel.

Obálka katalogu výstavy Mariana Karla v Paříži, 1993. Archiv Gabriela Urbánka.

Souhlasí s ním i Dana Zámečníková, která si svá díla zkoušela fotografovat i sama. K fotografii skla je kromě technických znalostí a zkušeností zapotřebí i cit a vztah k umění, a *„kdo dělá vlastní tvorbu, takový vztah má. Také jsem si myslela, že v současnosti, kdy jsou foťáky tak užasné, že fotí skoro samy, a když jsem výtvarník a jde o moje dílo, že to budu také třeba umět. Ale neumím! Profesionál je profesionál.“*[46]

kompozicemi v uzavřeném skleněném prostoru, ale v 80. letech přešla k volným sestavám z figurální malbou oživeného a tvarovaného plochého skla. Přednášela a vedla semináře na školách v USA (Pilchuck Glass School), Japonsku, Velké Británii, Austrálii aj. Realizovala několik rozměrných prostorových kompozic do architektury. Zastoupena je v českých i zahraničních soukromých i veřejných sbírkách skla a moderního umění. Žije v Praze.

[45] Přesný rok zahájení spolupráce si ani jeden ze zúčastněných nevybavuje. Podle Mariana Karla je to už *„sto let“*.

[46] Zámečníková, Dana. Korespondence s autorkou. 15.8.2011

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Urbánek paralelně také začal spolupracovat s prestižní českou sklářskou firmou *Moser*, která roku 1997 vydala kalendář s jeho fotografiemi. Další kalendáře ilustroval například pro firmy *Fujimori Japan* a *ČSOB – Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová* nebo *Glavunion – Sklo v architektuře*.

Nadále také pokračoval ve fotografování sbírek a výstav UPM (kromě skla například historické hodiny, porcelán a kameninu) a výčet jeho spoluprací se sklářskými výtvarníky se opět rozrostl. Vznikly monografie mimo jiné Pavla Hlavy, Petra Vlčka, Gizely Šabókové, Jitky Forejtové a další. Do repertoáru jeho činností se nově zařadila i reklamní fotografie – pro parfémy *Vicky Tielové*, americkou firmu *Gerber*, firmu *Skloexport*, *Beefeater* a *Techo*.

Gabriel Urbánek, plakát výstavy 'Art Deco', 1999; reklama pro Vicky Tiel Perfumes (uprostřed), 90. léta 20. stol.; kalendář Moser (vpravo) 1997. Archiv Gabriela Urbánka.

V devadesátých letech Urbánek stále spolupracoval se Stanislavem Libenským a Jaroslavou Brychtovou. Na fotografiích z konce této dekády je patrný technický pokrok, který se od osmdesátých let ve fotografii a jejím zpracování – především tisku – udál.

G. Urbánek, Ludvika Smrčková , 90. léta 20. stol. Reprodukce z knihy ‚Legenda o českém skle‘.

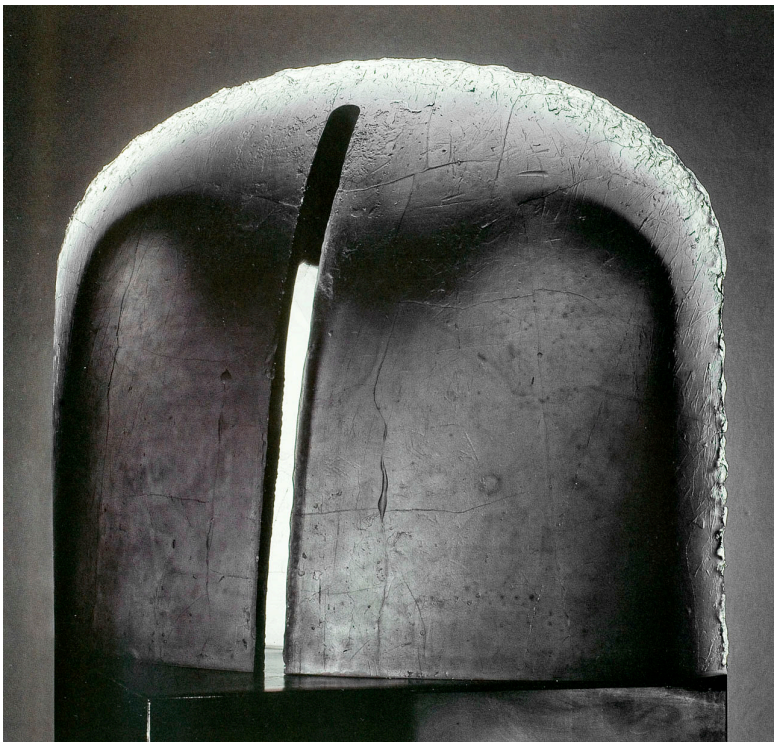

Gabriel Urbánek, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, konec 90. let 20. stol. Reprodukce z knihy ‚I Grandi Vetri‘.

NOVÉ MILÉNIUM

S příchodem nového milénia se ve fotografii udává řada změn. Nástup a následný rychlý rozvoj digitální fotografie na jednu stranu vede ke snížení poptávky a částečné deprofesionalizaci fotografického povolání – neboť (nejen) výtvarníci si po zakoupení digitálního přístroje svá díla začínají fotografovat sami a profesionála vyhledávají pouze, když *„jde do tuhého“*[47] a potřebují reprezentativní fotografie. Na druhou stranu ale vede i ke zvýšení konkurence mezi samotnými fotografy a tudíž teoreticky ke zvyšování kvality profesionální fotografie.

Fotografům skla usnadňují digitální technologie výrazným způsobem práci. Není již nutné dlouhé hodiny či dny čekat na vyvolání filmů; digitální fotografie nabízí možnost okamžitě snímek zkontrolovat a přesvědčit se, zda je ‚dobrý' či nikoliv. To, co při fotografování na diapozitivy nešlo ‚ošidit' – kontrasty, barevné podání, světlost, ostrost... – lze najednou okamžitě korigovat úpravou fotografované scény, případně do jisté míry zpětně v postprodukci.

Příchod nového milénia ovlivnil i kariéru Gabriela Urbánka. Ten sice zpočátku digitální technologie s nadsázkou odkazoval do pseudoreality Jurských parků[48], nicméně v polovině první dekády jednadvacátého století, kdy už byla kvalita digitálního obrazu srovnatelná s velkoformátovými diapozitivy, jejich výhody uznává, což bylo oceněno nejen v UPM, ale i řadou sklářů. Digitální technologie navíc Urbánkovi pomáhají ‚zahnat hrozící únavu, způsobenou dlouholetou fotografickou praxí'[49].

Po dvacetileté spolupráci s Gabrielem Urbánkem roku 2005 náhle zemřela jeho kolegyně z UPM Dana Uldrychová. Nejprve zastávala pozici laborantky, později měla na starosti proces počítačových úprav vůbec prvních digitálních snímků, které Gabriel

[47] Lhotský, Zdeněk. Písemná komunikace s autorkou. 16.8.2011.
[48] Hlaveš, Milan: *Gabriel Urbánek a české sklo*. Text pro UPM, 2011.
[49] Hlaveš, Milan: *Gabriel Urbánek a české sklo*. Text pro UPM, 2011.

Urbánek pořídil[50], a také evidenční fotografii exponátů. Po její smrti do UPM nastoupil nový kolega, absolvent Institutu tvůrčí fotografie, Ondřej Kocourek. Ten v posledních letech svými fotografiemi přispívá i do knih a je také tím, od něhož se Urbánek naučil pracovat v programu Adobe Photoshop.

Urbánek svou někdejší nepřízeň moderním technologiím vysvětluje tím, že neměl ponětí o jejich možnostech[51]. Nyní, po jejich zevrubném poznání, digitální fotografii oceňuje především u objektů, vyžadujících složité svícení (ač se to může zdát úsměvné, například obyčejné skleničky od hořčice s malovaným logem na přední stěně) a u scén se špatnými světelnými podmínkami. V těchto případech lze složením několika snímků jedné scény s různým druhem svícení docílit dokonalých výsledků, čehož využívá mimo jiné i Miroslav Vojtěchovský, například u svých fotografií pro muzeum automobilů Škoda.

Další pozitivum vidí Urbánek v tom, že práci má od počátku do konce sám ve svých rukou – odpadá riziko znehodnocení snímků špatným vyvoláním nebo poškrábáním filmu. Samozřejmě možnost smazání či znehodnocení digitáních dat zůstává, ale v tomto případě nese odpovědnost samotný fotograf.

Digitální fotografie s sebou však přináší i možné tendence fotografů hledat kličky a práci si zjednodušovat. Jak již bylo řečeno, kontrasty a barevé podání, které na diapozitivu musely být dokonalé už od počátku, se dají jednoduše poupravit v grafickém programu. Zde se nabízí otázka, jestli digitalizace fotografie poněkud nekompromituje fotografické řemeslo – znalosti z oblasti expozice, techniky svícení, kompozice a podobně – a nepředává jej z části ‚do rukou' počítačů. Urbánek se však domnívá, že v případě fotografie skla, která je založena především na dokonalém zvládnutí práce se světlem, se technické znalosti a praktické zkušenosti prozatím, naštěstí, počítačem nahradit nedají. Tento názor sdílí i Ondřej Kocourek: *„Pořád platí že je jedno jestli se fotografuje na skleněné desky, diapozitivy nebo na čip. Rozhodující*

[50] On sám se zprvu ani *„nechtěl naučit"* fotografie upravovat.
[51] Hlaveš, Milan: *Gabriel Urbánek a české sklo*. Text pro UPM, 2011.

je, kdo se do přístroje kouká. Na druhou stranu je, díky dostupnosti digitální technologie, značný nárůst počtu fotografů a s tím související úbytek práce na fotografa. Řemeslu se ve škole nenaučíš, získáš jen základy, ostatní se naučíš až při práci. Je-li jí méně, pak řemeslo upadá.“[52]

Gabriel Urbánek, Jakub Berdych (vlevo), Jakub Berdych junior (vpravo), 2011

Urbánkovy pracovní metody se však po jeho přechodu k digitální fotografii v zásadě nezměnily. Svícení i kompozici věnuje stále stejnou pozornost; počítač používá pouze jako výrobní nástroj a nedovoluje mu přisvojovat si výtvarné ambice[53]. Při svých mnohaletých zkušenostech s ateliérovou fotografií toho ostatně v počítači moc ‚dohánět' nepotřebuje.

Existuje však druh práce, při níž si digitální technologie nemůže vynachválit, a tou je fotografování vysoce lesklých kulatých předmětů. Jednou z posledních zakázek, na které pracoval, byly snímky pro Jakuba Berdycha seniora a Jakuba Berdycha juniora. Oba umělci pracují s vysoce lesklým sklem, Berdych junior navíc i s černými koulemi a jehlany, které se svítí opravdu velmi těžko[54], což uznává i Gabriel Urbánek. Všechny odlesky musí být ‚na správném místě', a v předmětech by se zároveň neměl zrcadlit

[52] Kocourek, Ondřej. Korespondence s autorkou. 28. 9. 2011.
[53] Hlaveš, Milan: *Gabriel Urbánek a české sklo*. Text pro UPM, 2011.
[54] V některých případech je nutno vystavět kolem objektu tzv. stan, který rozptyluje světlo a zároveň brání zrcadlení okolního prostředí.

fotograf, kamera ani interiér ateliéru. V takovýchto situacích digitální technologie fotografovi značně usnadňují práci – jak jsem již zmínila výše, právě možností složení výsledného snímku v počítači z několika expozičních variant jedné scény – využitím tzv. pohyblivého světla[55].

Gabriela Urbánka s touto metodou seznámil již na střední škole profesor Ehm, když Gabriela požádal o asistenci při nočním fotografování Týnského chrámu. Mladý Urbánek zakrýval a odkrýval čočku objektivu při asi půlhodinové expozici, přičemž Josef Ehm *„lítal po Týnském chrámu s pětisetwatovou lampou na třímetrové bambusové tyči a osvětloval všechna zákoutí, kam se normálním reflektorem nedosvítilo“*[56].

Tato zkušenost se Urbánkovi náramně hodila i o několik desítek let později (v roce 2009), při fotografování skleněné instalace Aleny Matějkové v Kamenici nad Lipou. Využíval při něm podobného principu jako s profesorem Ehmem, pouze s tím rozdílem, že neexponoval do jediného pole filmu, nýbrž výslednou fotografii složil v počítači z několika záběrů.

Gabriel Urbánek, Alena Matějková, Kamenice nad Lipou, 2009. Archiv Gabriela Urbánka.

[55] *Pohyblivé světlo* – postupné nasvětlování různých částí scény.
[56] Gabriel Urbánek, rozhovor s autorkou 25. 6. 2011.

VYBRANÉ KNIHY MEZI LETY 2000 A 2011

Až do roku 2005 Gabriel Urbánek fotografoval na velkoformátové diapozitivy[57] – vyčkával, až budou digitální technologie skutečně dokonalé, odmítal dělat kompromisy. Jedinou výjimkou byly roku 2003 snímky pro knihu o španělském skle ve sbírkách UPM *Vidrio Español del Museo de Artes Decorativas in Praga*, kterou fotografoval digitálně.

ANALOGOVĚ

Roku 2000 se Urbánkovy fotografie, spolu s pracemi dalších významných českých fotografů skla, objevily v jedné z nejvýznamnější knize o současném českém skle *České sklo*, kterou připravila PhD. Sylva Petrová.
O manželích Libenských byly vydány knihy: *Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová: in the presence of angels* (2000), *Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová: moje malování pro tvé sochařství, moje sochařství pro tvé malování* (2001) a kniha editorky Mileny Klasové *Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová*, která získala první místo za obrazovou publikaci v soutěži *Nejkrásnější české knihy roku 2002*. Kniha *Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová: retrospektiva* (2002) byla vydána až po Libenského smrti. Její nesvázanou finální verzi však Stanislav Libenský ještě shlédnul.

V letech 2001 a 2003 se Urbánkovy fotografie znovu dostávají na stránky prestižního kalendáře firmy *Moser*. V roce 2002 byla vydána kniha historického skla *Buquoyské sklo v Čechách 1620-1851*, a roku 2003 získává kniha *Ladislav Sutnar: Praha – New York – Design in Action*, která obsahuje Urbánkovy fotografie spolu s pracemi jiných autorů a archivními materiály, první místo v kategorii Katalogy. O rok později byl oceněn i katalog *Sport & móda*.

[57] 6 x 9 cm nebo 4 x 5 inchů

Gabriel Urbánek, Karen la Monte, 2004. Archiv

Urbánek dále pracoval na monografiích Pavla Hlavy, Jaromíra Rybáka, Ivany Šrámkové, Tomáše Hlavičky, Petra Hory, americké sklářky Karen la Monte a dalších, a opět i na řadě knih o užitém umění.

U ateliérové fotografie objektů fotograf naráží, mimo jiné, na jednu důležitou otázku – a tou je volba měřítka. Zvláště, pokud se jedná o plastiky a tzv. ateliérové sklo, jejichž velikost nelze vydedukovat na základě každodenní zkušenosti – narozdíl například od nápojových setů. I z několikacenti-metrového objektu lze změnou úhlu pohledu vytvořit monumentální dílo, a naopak. Při procházení Urbánkova archivu jsem narazila na diapozitivy 4x5 inchů díla Karen la Monte. Na jednom se nacházely šaty ze skla, fotografované na černém pozadí, na jiném snímku stejných šatů je zachycena i část prostředí ateliéru. K mému velkému překvapení se jednalo o sochu v životní velikosti.

Sklář Petr Vlček vzpomíná, že za celou dobu trvání jejich přátelství viděl Urbánka rozčileného jen jednou, a to právě v souvislosti měřítkem: „*Nějaký jeho nadřízený za ním zcela vážně přišel s nápadem, jestli by nemohl při focení vedle objektu vždy postavit krabičku zápalek, pro porovnání velikosti.*“[58]

DIGITÁLNĚ

Jednou z prvních knih, pro kterou Gabriel Urbánek fotografoval již výhradně digitálně, byla publikace Antonína Langhamera a Milana Hlaveše *Sklo a světlo: 150 let sklářské školy v Kamenickém Šenově 1856 – 2006*, obsahující 227 fotografií různých autorů. Domnívám se, že Urbánkovo dlouhé vyčkávání s přechodem k digitální

[58] Vlček, Petr. Písemná komunikace s autorkou. 24.7.2011

Gabriel Urbánek, kalendář Moser, 2007. Archiv Gabriela Urbánka

fotografii bylo opodstatněné, neboť rozdíly v kvalitě těchto fotografí oproti fotografiím, pořízeným na diapozitivy, jsou skutečně pouze nepatrné.

O rok později se Urbánkovy fotografie opět objevují také v kalendáři sklářské firmy *Moser*, vydaném u příležitosti stopadesátého výročí jejího založení.

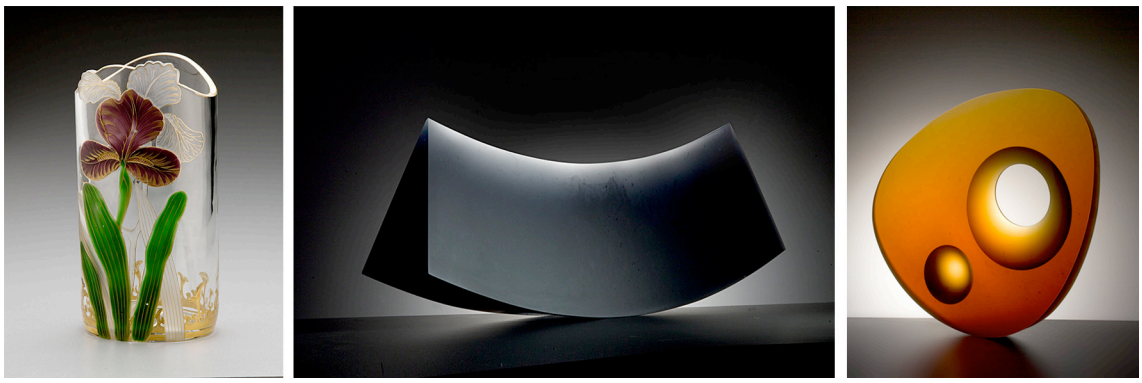

Gabriel Urbánek, váza Moser (vlevo), díla Aleše Vašíčka, 2008–2010. Archiv Gabriela Urbánka.

Gabriel Urbánek, sochy MUDr. Gabriela Urbánka, 2008. Archiv Gabriela Urbánka.

VÝSTAVY

Skromnosti Gabriela Urbánka a toho, že se nikdy nedomáhal prestiže v podobě výstav, dokazuje jeho gesto, kdy roku 2008 s díky odmítá možnost uspořádat si velkou samostatnou výstavu, kterou mu UPM ‚naděluje' k jeho šedesátým narozeninám.
Urbánek, namísto vlastní expozice, zorganizuje výstavu děl svého otce, který, jak jsem již zmínila v úvodu, maloval a vyřezával sochy ze dřeva na profesionální úrovni. Při této příležitosti také vydává o díle svého otce knihu *Gabriel Urbánek: Obrazy, Sochy*. Tato kniha posléze vyhrává druhé místo v Ceně Svazu polygrafických podnikatelů za vynikající polygrafické zpracování v soutěži o Nejkrásnější české knihy roku 2008.

Třetí, a zatím poslední, výstava prací Gabriela Urbánka se konala roku 2009 v prostorách Společného výzkumného centra Evropské Komise v Itálii – jednalo se o fotografie českého ateliérového skla. Gabriel Urbánek se ovšem na výstavě podílel pouze výběrem fotografií. Do jejich adjustace a instalace již bohužel neměl možnost

zasáhnout – ta působila přinejlepším amatérským dojmem a od kvality fotografií a na nich zobrazených uměleckých děl pouze odváděla pozornost[59].

DALŠÍ OCENĚNÉ KNIHY

Téhož roku však také spolupracoval se svým synem Lukášem a Miladou Rezkovou na zajímavé, hravé knize pro děti *Doktor Racek na horách*, kterou doplnil dokumentačními snímky dějových scén. Dále se podílel na knihách *Skleněný expres Stockholm - Praha : švédské sklo 20. století* a *Artěl: Umění pro všední den 1908–1935*, která byla oceněna třetím místem v kategorii Katalogy soutěže *Nejkrásnější české knihy roku 2009* – grafické zpracování německé verze této knihy (2011) je nicméně daleko zdařilejší.

Další ocenění – a to první místo v soutěži *Gloria musaealis* v kategorii muzejní publikace – získalo roku 2010 druhé vydání knihy *Biedermeier: Umění a kultura v českých zemích 1814–1848*, kterou Urbánek svými snímky ilustroval.

Kniha Gabriel Urbánek : Obrazy, sochy. 2008

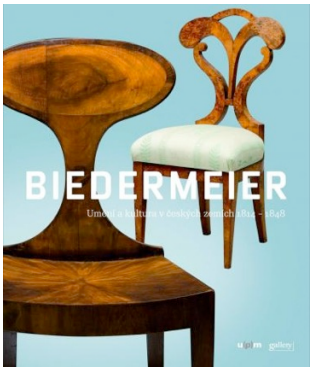

Obálka knihy Biedermeier: Umění a kultura v českých zemích 1814 – 1848

[59] Urbánkem poskytnuté zvětšeniny byly pořadateli nalepeny po dvou – bez jakéhokoliv vizálního a obsahového propojení – na šedý papír, a následně zarámovány.

Zatím poslední knihou o skle, na které se Urbánek podílel, byla kniha Antonína Langhamera a Milana Hlaveše *100% sklo. Sklářská škola v Železném Brodě 1920–2010.* O této knize Urbánek vtipkuje, že *„na ní trhnul svůj rekord – fotilo se týden, sto kusů skla denně“*[60].

Domnívám se, že toto je skutečně obdivuhodný výkon a velmi dobře ilustruje míru Urbánkovy profesionality. Každý, kdo si vyzkoušel fotografování skla, mi dá jistě za pravdu, o jak zdlouhavý a vyčerpávající proces se může jednat. Dobře vyfotografovat sto kusů skla během jediného dne vyžaduje ohromnou míru zkušeností, neboť různé druhy skla je zapořebí nasvítit různým způsobem, a u některých objektů je také nutno ‚odhalit' záměr autora. Pouze ve třech případech Langhamer Urbánka požádal o opětovné nafotografování určitého předmětu. Po změně osvětlení jednoho z objektů Urbánek prohlásil, že *„takto to ale vypadá jako kus dřeva“*. Langhamer odvětil, že autor byl původně řezbářem, a že je to tedy tak v pořádku.

Gabriel Urbánek, Alena Matějka (vlevo), secesní pohár (vpravo). 2008–2010. Archiv G. Urbánka

[60] V knize nejsou použity všechny fotografie.

ČASOPISY A REKLAMA

Urbánkovy fotografie byly také pravidelně uveřejňovány v časopise *Glassrevue* (jak v jeho tištěné verzi mezi lety 1975 a 1989, tak ve verzi internetové v letech 2001 – 2008). Po celou dobu Urbánkovy kariéry se jeho fotografie objevovaly také na stránkách mezinárodního časopisu *Neues Glas / New Glass*, jehož jednání ale nebylo vždy zrovna seriózní.

Začátkem roku 2011 se přidala další mezinárodní publikace – a sice obálka lednového vydání časopisu *Science*, který publikoval článek o Mateji Krénovi a jeho instalaci *Idiom*. V časopise ovšem změnili Urbánkovo jméno na *Zdeněk*, nad čímž on teď už mávne rukou, být však mladší, asi by ho to mrzelo[61].

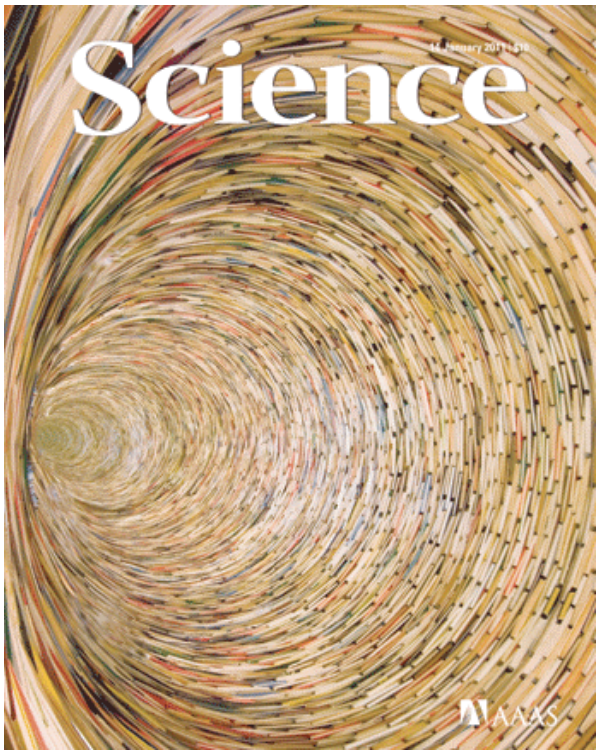

Gabriel Urbánek, Karlovarská Becherovka, 2011. Obálka časopisu Science 14. 1. 2011. Archiv GU.

[61] Urbánek, Gabriel. Rozhovor s autorkou, 25. 7. 2011.

„VOLBA FOTOGRAFA SKLA U MNĚ NEBYLA TAK ÚPLNĚ OTÁZKA VÝBĚRU. BYLO TO DANÉ. URBÁNEK JE FENOMÉN.“[62]

Musím souhlasit s Milanem Hlavešem, kurátorem sbírky skla v pražském Uměleckoprůmyslovém muzeu, že české sklo, které je výjimečné samo o sobě, mělo vždy štěstí i na výjimečné fotografy[63]. Ať už to byl Josef Sudek, Jindřich Brok, Lumír Rott, Jindřich Otto, Jiří Erml, Lumír Hána nebo v současné době Miroslav Vojtěchovský a Gabriel Urbánek, každý z nich má k fotografii skla specifický přístup.

Profesor Vojtěchovský, ve kterém právě Jindřich Brok vyvolal touhu stát se profesionálním fotografem skla, vidí hlavní rozdíl mezi generací Jindřicha Broka a Lumíra Rotta a svou (tj. Vojtěchovský, Urbánek a další současní autoři) v tom, že Brokova generace fotografovala sklo v době, kdy sklo bylo především stolním a čas od času dekorativním předmětem. „*Už za života Brokovy genrace však došlo k velké proměně ve (sklářském) světě, iniciované právě československými skláři*“[64] – totiž, že sklo začalo být chápáno jako sochařský materiál, a tedy i přístup k jeho fotografii se mohl změnit. „*Brok zůstal při fotografování skla, nejen jako stolního předmětu, ale i díla sochařského, v rovině úžasně kultivované reprodukce, šlo mu o výtvarně věcnou informaci. Mně se už pak začalo zdát, že je v tomto směru třeba postoupit trošku dál a vytvořit atmosféru,*“[65] uvádí Vojtěchovský.

ATMOSFÉRA VE FOTOGRAFIÍCH SKLA

Domnívám se však, že i ve fotografiích Jindřicha Broka je atmosféra zachycena. Jeho fotografie lze na první pohled rozpoznat od děl jiných autorů – dýchá z nich atmosféra doby i Brokova pečlivost a láska k fotografii. Pokud člověk vytváří (fotografuje) něco, k čemu má osobní vztah, ve výsledku se to odrazí. Jindřich Brok

---

[62] Vlček, Petr. Korespondence s autorkou. 24. 7. 2011.
[63] Hlaveš, Milan: *Gabriel Urbánek a české sklo.* Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2011.
[64] Vojtěchovský, Miroslav. Korespondence s autorkou, 13. 8. 2011.
[65] Edita Pacovská: *Miroslav Vojtěchovský: V Čechách mi chybí americká věcnost.* [online] Server Fotografovani.cz; 24.9.2007. Dostupné na http://www.fotografovani.cz/art/fo_reportaze/clanek1751125793.html

fotografování skla miloval a za zrodem každé jeho fotografie bylo mnoho hodin práce[66]. Myslím si, že kromě talentu a řemeslné zdatnosti, je především jeho osobní přístup tím, co činí jeho fotografie, stejně jako fotografie například Josefa Sudka, nezaměnitelnými. Podle mého názoru atmosféru není potřeba ‚vytvářet' – ve fotografiích se objevuje sama, jakoby bezděky, přenesená z autorovy osobnosti, životní a fotografické zkušenosti a vztahu k danému okamžiku – právě během převodu fotografovaného díla ze tří do dvou dimenzí.

Jindřich Brok, nedatováno, archiv UMP.

Miroslav Vojtěchovský vyslal vývoj fotografie skla novým směrem – vnesl do něj více kreativity. Jindřich Brok byl sice ve svém přístupu také poměrně kreativní – střídal typy osvětlení a různé druhy podkladů a pozadí – od skleněných, přes

Prof. Miroslav Vojtěchovský, Jiří Šuhájek (vlevo), František Vízner (uprostřed), fotografie z kalendáře Muzea automobilů Škoda (vpravo). Nedatováno. Archiv M. Vojtěchovského, webové stránky F.Víznera a Fotografovani.cz.

[66] Jindřich Brok před finální verzí každé fotografie pořizoval i několik testovacích negativů formátu 13x18 cm.

neutrální, černá, stoly, ubrusy až k interiérovým výsekům a různým abstraktním pozadím. Stále však fotografoval víceméně klasicky. Vojtěchovského fotografie jsou v přístupu k danému objektu inovativní v práci se světlem i kompozicí. Miroslav Vojtěchovský používá metody vícenásobné expozice, při nichž zobrazuje celek i detail předmětu v jednom snímku. Využívá zadní projekce – podobně jako Lumír Rott – a u množství snímků také zrcadlení. To, spolu s absolutně dokonalým technickým zpracováním fotografií, je podle mého názoru jedním z nejtypičtějších znaků jeho fotografií.

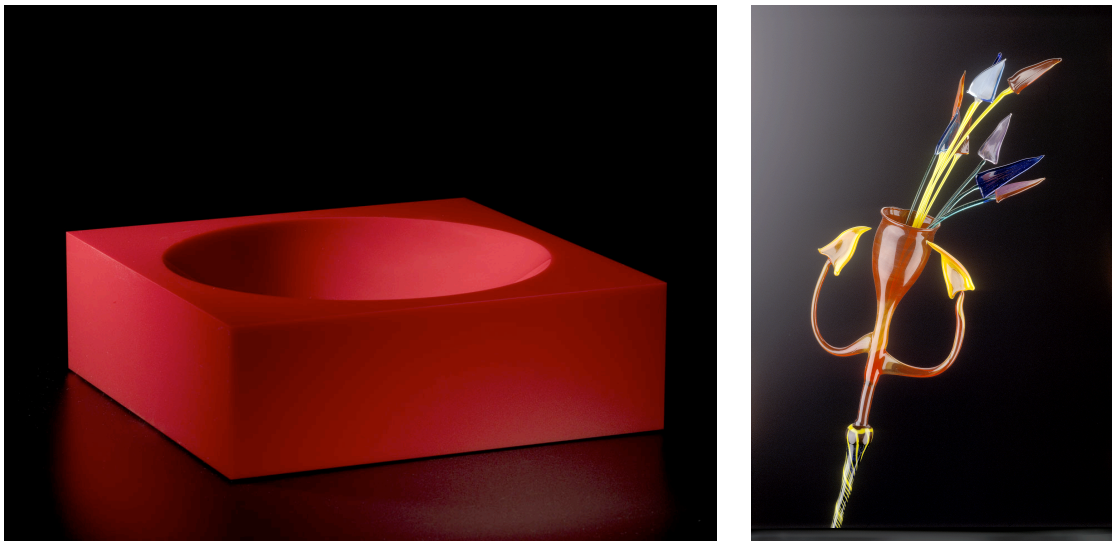

Gabriel Urbánek, František Vízner (vlevo), studentská práce SUSŠ Železný Brod (vpravo). Nedatováno. Archiv G. Urbánka

Zkušené oko však snadno rozpozná i fotografie Gabriela Urbánka. Ty jsou rovněž technicky precizní, ovšem v porovnání s pracemi Miroslava Vojtěchovského si, stejně jako fotografie Jinřicha Broka, uchovávají jistou míru vernakularity. V Urbánkových fotografiích se zračí jakýsi ‚lidský přístup'. Předměty nejsou nutně doostřeny na nejvyšší možnou míru, nepůsobí až nadpřirozeným (nereálným) dojmem, jako některé fotografie Miroslava Vojtěchovského z posledních let. Objekty na Urbánkových fotografiích budí dojem, jako by byly zachyceny způsobem, připomínajícím vidění ‚pouhým okem' (samozřejmě při zachování všech nezbytných předpokladů pro kvalitní fotografii skla). Urbánek chce ve svých fotografiích zachovat určitou míru reálnosti – je rád, pokud je vidět, že *„ty fotky dělal člověk"*. Kunsthistorik a pedagog Vysoké školy uměleckoprůmyslové PhDr. Jan Rous,

Urbánkův dlouholetý přítel a spolupracovník, jeho vizuální styl pojmenoval *„promyšlená reportáž o věcech“*[67]. Ondřej Kocourek dodává: *„Gabriel se nebojí experimentovat, a také dokáže cíleně pracovat s prvkem náhody, takže ve výsledku jeho fotografie často působí uvolněnějším dojmem a nejsou tak svázány zaběhnutými klišé.“*[68]

Tento ‚lidský faktor‘ je podle mého názoru jedním z prvků, které dotváří atmosféru Urbánkových fotografií. Myslím si, že v jeho fotografiích se skutečně odráží ona nevole přikládat počítači umělecké ambice. Urbánek nechce, aby jeho fotografie působily příliš uměle, ‚sterilně‘ – jako by spíše než pomocí fotografie, byly vytvořeny počítačovou vizualizací.

Gabriel Urbánek, Peter Mandl (vlevo), Aleš Vašíček (vpravo). Nedatováno, archiv G. Urbánka.

„POSTAVÍŠ A VYFOTÍŠ“

Gabriel Urbánek, který se sám označuje za „*reprodukčního fotografa*“, udává, že fotografuje jenom to, co je, a že nepřidává nic ze svého. Necítí potřebu se s objekty ‚sžívat‘, jako například Jindřich Brok, který míval jednotlivé kusy skla doma i několik měsíců[69]. Nicméně Urbánkovy fotografie nejsou pouhou dokumentací. Přestože

[67] Rous, Jan, PhD. Konverzace s autorkou, 24. 8. 2011.
[68] Kocourek, Ondřej. Písemná komunikace s autorkou. 28. 9. 2011
[69] Langhamer, Antonín. Rozhovor s autorkou, 23.6.2011

některé jsou určeny pro katalogy, nazývat jeho fotografie ‚katalogovými' by bylo značně degradující. Samozřejmě i Urbánek, stejně jako většina jiných autorů, vyfotografoval některá díla zdařileji než jiná. Myslím si však, že vzhledem k obrovskému množství práce, kterou za dobu trvání své kariéry vykonal, je počet ‚méně povedených' snímků opravdu zanedbatelný.

V tomto se můj názor shoduje i s míněním mnoha sklářských výtvarníků a Milana Hlaveše. Peter Mandl, český sklář žijící ve Švédsku, uvádí: *„Urbánek má ohromnou schopnost vytáhnout z fotografovaného skla to podstatné, ten záměr, který jsem měl, když jsem plastiku dělal. On to sice popírá a tvrdí, že fotí jenom to, co je, ale já si myslím, že trochu víc, a jsem mu za to vděčný.“*[70] Domnívám se, že ‚odhalení' tvůrcova záměru je možné pouze díky letité praxi, kontaktu se skláři, citu a upřímném zájmu o obor.

Gabriel Urbánek, Eva Vlčková, nedatováno.
Archiv Gabriela Urbánka

Sklář Josef Marek je toho názoru, že fotografie Gabriela Urbánka nemají dodnes ve světě konkurenci[71]. Svědčí o tom i recenze výstavního katalogu německé sklářské ceny 3. Coburger Glaspreis z roku 2006 od Františka Janáka, sklářského výtvarníka a ředitele sklářské školy v Kamenickém Šenově:
“[…] Úroveň obrazové dokumentace některých exponátů je přímo tragická! V podstatě každý kolega, se kterým jsem mluvil, si stěžoval. Německá strana bohužel

[70] Mandl, Peter. Písemná komunikace s autorkou, 16. 8. 2011.
[71] Marek, Josef. Písemná komunikace s autorkou, 12.8.2011

nemá svého Gabriela Urbánka a tak se stalo, že fotografie celé řady exponátů jsou opravdu velmi špatné."[72]

PROCES

Urbánkovo fotografování probíhá velmi uvolněným způsobem, nic ho nevyvede z míry. S úsměvem říká: *„Postavíš a vyfotíš."* Během pár minut vybere pohled a rozmístí zhasnutá světla, se kterými v naprosté většině případů již nemusí manipulovat. Díla fotografuje tak, jak si myslí, že by si je přáli vidět jejich tvůrci, kterým je také schopen naslouchat a o způsobu fotografování s nimi, stejně jako v minulosti Lumír Rott[73], diskutovat. Toto je také jedna z jeho odlišností od Jindřicha Broka, a podle skláře Aleše Vašíčka i od Jiřího Ermla a Miroslava Vojtěchovského[74], kteří si do fotografování nikdy mluvit nenechali. U Gabriela Urbánka se ale nedá říci, že by si ‚do toho nechal mluvit'. Jedná se spíše o debatu s výtvarníkem, vedoucí k úplnému pochopení díla a záměrů jeho tvůrce, na základě které pak volí odpovídající osvětlení, úhel pohledu, měřítko a podobně. Řada výtvarníků však již po dlouholetém přátelství s Urbánkem nemá k těmto diskusím důvod – Urbánek jim a jejich dílům rozumí natolik, že nejlepší pohled a způsob svícení dokáže vybrat sám, bez nutnosti explanace. Sám k tomuto dodává: *„Autor je do věci zahleděný a možná je lepší pohled laika, pohled odjinud, ničím nezatížený."*

Tvorba skleněných plastik je časově náročná a během jejich zrodu si autoři ke svým dílům zpravidla vytvoří silné citové pouto. Často lpí na detailech, které jim daly nejvíce práce, ale které se mohou nezaujatému pozorovateli jevit jako méně důležité, nebo dokonce zůstat úplně bez povšimnutí. Skáři bývají zklamáni, když se takovéto detaily na fotografii ocitnou ve stínu anebo úplně mimo záběr. Urbánek je však díky svým letitým zkušenostem schopen vybrat nejlepší možný pohled a nenechá se vazbami výtvarník – dílo ovlivnit. Dokáže objekt vyfotografovat bez jakýchkoliv příkras a ozdob tak, aby výsledná fotografie byla čistá, věcná, pravdivá, nic

[72] Janák, František: *Když jsem se vrátil z hradu… Na okraj výstavy skla 3. Coburger Glaspreis*. Glassrevue : *Sklo, doba, lidé* - 13/2006

[73] Antonín Langhammer vzpomíná, jak Lumír Rott jednou v UPM odevzdal fotografie skla na zářivě modrém pozadí. Pan Langhammer měl k onomu pozadí tak velké výhrady, že zakázku nechtěl přijmout. Rott mu navrhnul, že snímky přefotí na neutrálním pozadí, což učinil a zakázku získal. "Brok byl nepoddajný, tohle by nikdy neudělal, urazilo by ho to." Rozhovor s autorkou 25. 7. 2011.

[74] Vašíček, Aleš. Korespondence s autorkou. 17. 8. 2011.

nezatajovala ani nepřikrášlovala. Jedná se mu především o věrné zobrazení daného předmětu. K dílu se snaží nepřidávat nic ze svého, protože se domnívá, že by se jednalo o klam. V běžných podmínkách objekt vypadá jinak, než na fotografii, kde mu lze vytvořit světelný park, přidat odlesky a různě ho prosvítit. Urbánek preferuje jednu z prvotních vlastností fotografie, a sice její pravdivosti – čistou fotografii bez přidaných artefaktů a ozdob. Nechává dílo promlouvat a nebo mlčet samo za sebe.

Gabriel Urbánek fotografuje nejčastěji na nekonečném šedém nebo černém pozadí. V některých případech je obraz dělen horizontem, pouze výjimečně je osa nakloněna. Zrcadlení, vržených stínů a odlesků Urbánek využívá pouze výjimečně – domnívá se, že od objektů pouze odvádějí pozornost, že pro čistě dokumentační účely nejsou vhodné. Díla chce prezentovat co nejpravdivěji, ale zároveň s respektem – všem objektům přikládá stejnou váhu a nestane se, že by nějaký předmět vyfotografoval ‚ledabyle'. Fotografii nepoužívá jako nástroj k vyjádření vlastní kreativity, kultivovaným způsobem jí zaznamenává kreativitu jiných.

ZÁVĚREM

Josef Moucha ve svém článku pro časopis *Fotograf* cituje Pavla Štechu: *„Nemohu stisknout spoušť bez citového vztahu k okamžiku. Myslím, že každý člověk má svůj pořádek, svůj způsob kompozice, který si asi nese od narození.*" *„[To] umožňuje autorskou výpověď, tedy to, co lze vnímat právě tak důvěrně, jak to před námi chápal fotograf,"* dodává Moucha.[75]

Domnívám se, že přestože Gabriel Urbánek popírá, že by do fotografií ‚dával něco ze sebe' a žertuje, že ‚by z něho už dávno nic nezbylo', tvrzení Pavla Štechy a Josefa Mouchy jsou pravdivá i v jeho případě. Myslím si, že nevkládat něco ze sebe do jakéhokoliv druhu tvůrčí činnosti je prakticky nemožné. Urbánkův ‚vklad' však

[75] Moucha, Josef. Fotograf: *Svědek Pavel Štecha*. 2004, č. 4. [online]. Dostupné na http://www.fotografnet.cz/index.php?lang=cz&cisid=23&katid=5&claid=253

není bolestný, fotografií netrpí jako jiní umělci. Řemeslo vykonává rád a s lehkostí, i když není jeho koníčkem[76].

Prof. Miroslav Vojtěchovský je toho názoru, že Urbánek *„možná nemá nějaký zásadní význam pro českou fotografii, ale bez debaty má z nás všech (a teď mluvím i o těch, kteří už odešli a nejsou mezi námi, jako Brok, Rott, Otto, atd.) největší význam pro české, moravské a slezské, potažmo československé sklo.“*[77]

Myslím si, že především díky Urbánkově skromnosti je povědomí o jeho tvorbě tak nízké. Nikdy se nesnažil propagovat vlastní osobnost, nehonil se za slávou. Mnohem důležitější pro něj vždy byla přátelství, jež při své práci navázal a pohyb v kreativním, inspirativním prostředí. Z osobnosti Gabriela Urbánka vyzařuje láska k lidem a výtvarnému umění, ta se promítá i do jeho fotografií.

Budoucnost fotografie skla Urbánek však růžově nevidí. Míní, že *„aby to člověk dělal trošku slušně, musí se fotografii skla opravdu věnovat. Dřív jsme byli sklářská velmoc, což už teď, v době krize, taky není moc pravda – lidi nemají peníze, sklo se nekupuje a skláři i fabriky přestávají vyrábět.“*[78] Díky úpadku sklářského průmyslu rapidně ubylo i práce pro fotografy skla, kteří *„se to teď už ani nemají kde naučit“*. Urbánek předpovídá, že specializace *fotograf skla* časem úplně zanikne.

Na předešlých stránkách jsem se snažila zmapovat tvorbu Gabriela Urbánka z oblasti fotografie skla. Z nepřeberného množství publikací, kde se jeho fotografie objevují, jsem vybrala několik stěžejních – jejich rozbor však nebyl předmětem této práce. Z důvodu téměř naprosté absence písemných informací jsem se tyto snažila získat od řady sklářských výtvarníků, kurátora sbírky skla UPM Milana Hlaveše, historika umění Antonína Langhamera, fotografa Miroslava Vojtěchovského a dalších. Pokud se jednalo o písemnou formu komunikace, je citována v příloze *Korespondence se sklářskými výtvarníky.* Seznam Urbánkovy bibliografie obsahuje všechny knihy, které se mi podařilo dohledat. Existuje však řada katalogů, vydaných

[76] Urbánek, Gabriel. Rozhovor s autorkou. 15. 7. 2011
[77] Vojtěchovský, Miroslav. Korespondence s autorkou. 13. 8. 2011
[78] Například ceny, za které se sklářské umění prodává do Ameriky, která je jedním z hlavních kupců českého skla, se za posledních dvacet let prakticky nezměnily. Když vezmeme v potaz propad ceny amerického dolaru vůči české koruně, sklářům se výroba, která je sama o sobě finančně velmi nákladná, téměř nevyplatí.

na vlastní náklady sklářů nebo soukromých galerií, jež nejsou evidovány – zůstává zde proto prostor k dalšímu bádání.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

PLAKÁTY

Ministerstvo kultury ČSR
Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze
Moravská galerie v Brně
Národní galerie v Praze
Habánská Fajáns
1590–1730

PAVEL HLAVA
habatat galleries

SKLO
ŽÁČKO
SKLO

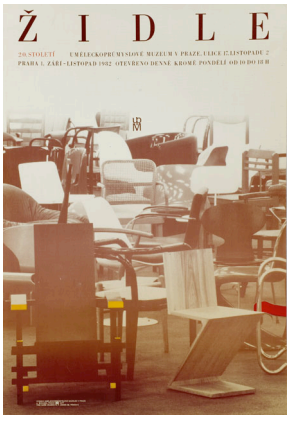
Ž I D L E

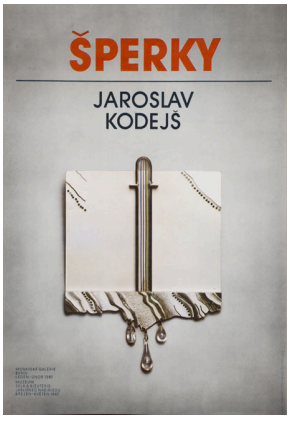
ŠPERKY
JAROSLAV
KODEJŠ

KERAMIKA
15.–19. století
ze sbírek
Uměleckoprůmyslového
muzea v Praze
Alšova jihočeská galerie
Hluboká nad Vltavou
Uměleckoprůmyslové muzeum
v Praze
BECHYNĚ zámecký pivovar
květen–září 9–17 hod.

CLARA SCREMINI GALLERY
VERRE ART SCULPTURE

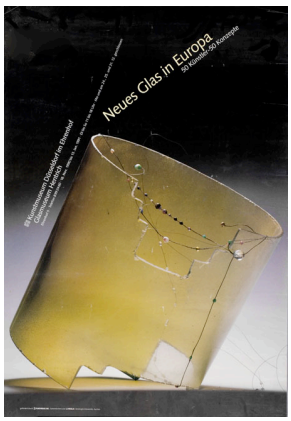
Neues Glas in Europa

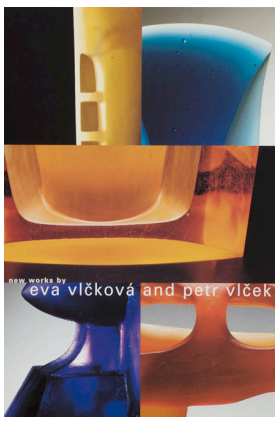
new works by
eva vlčková and petr vlček

HISTORICKÉ SKLO

MODERNÍ SKLO

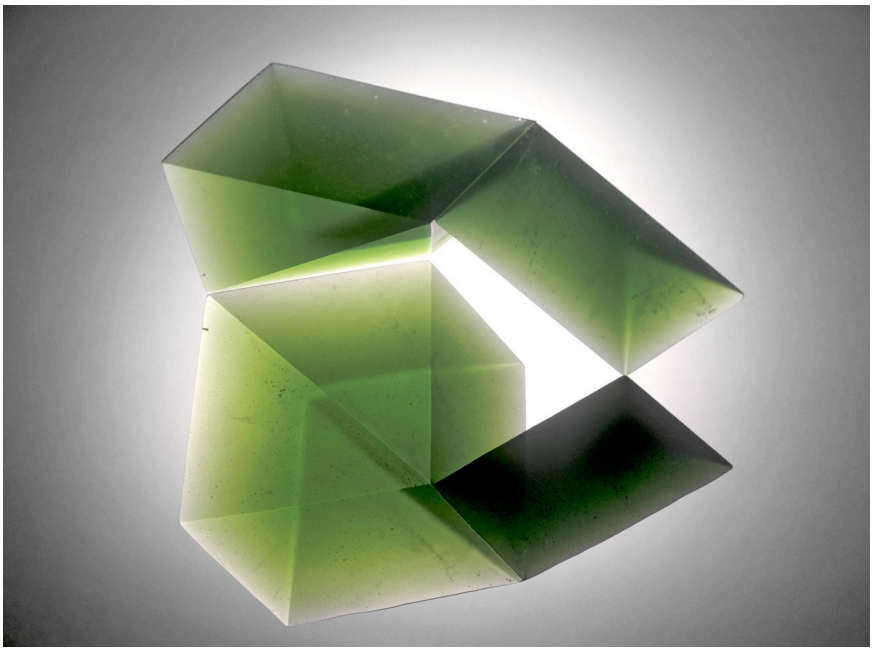

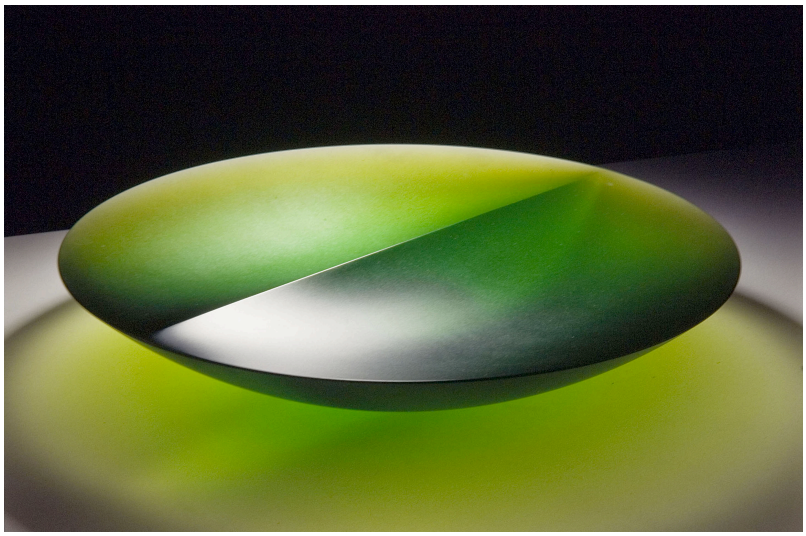

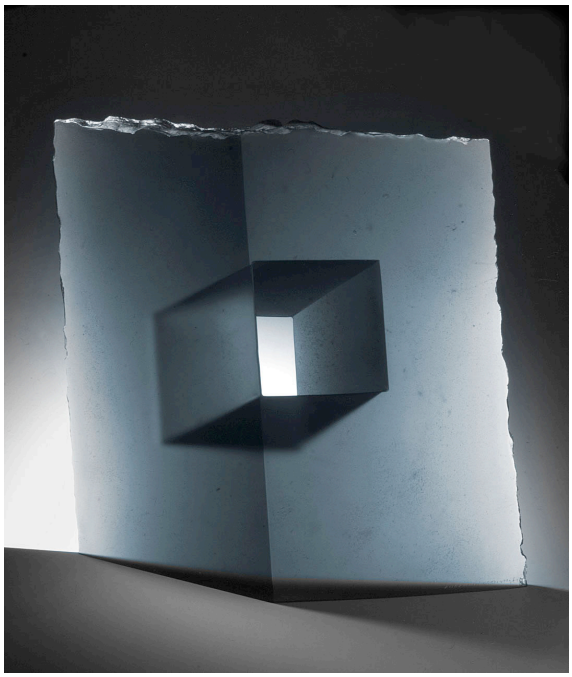

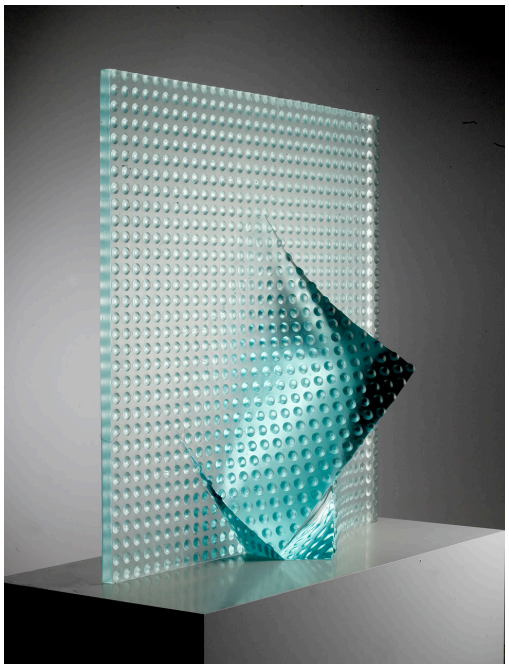

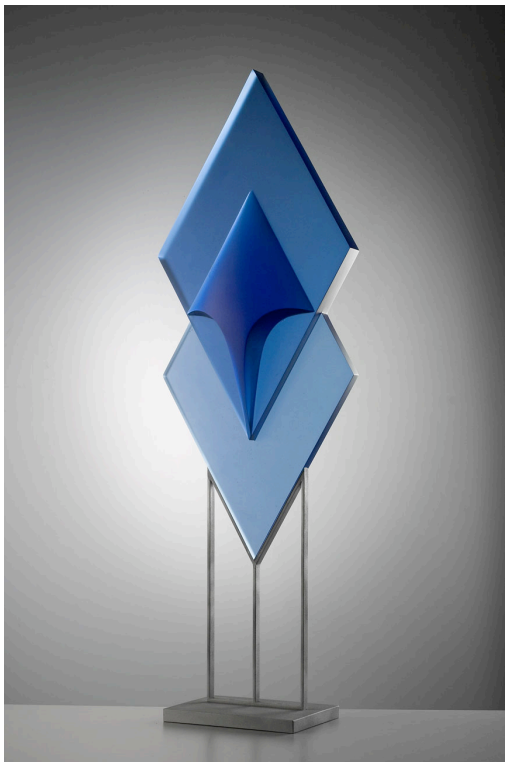

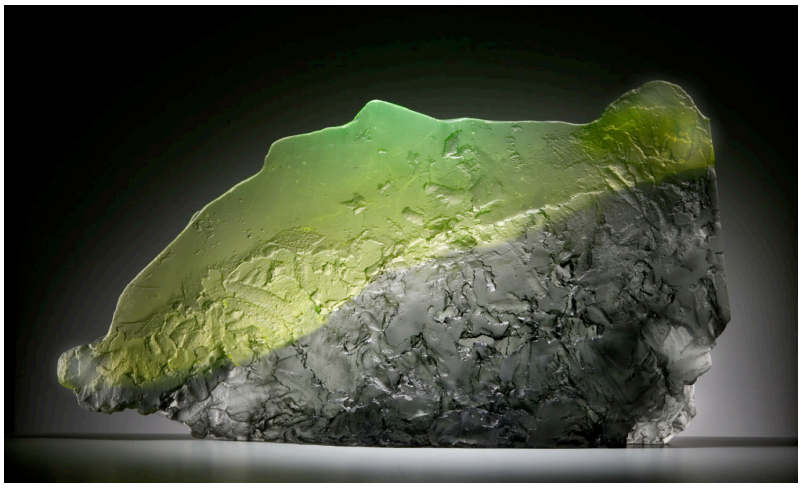

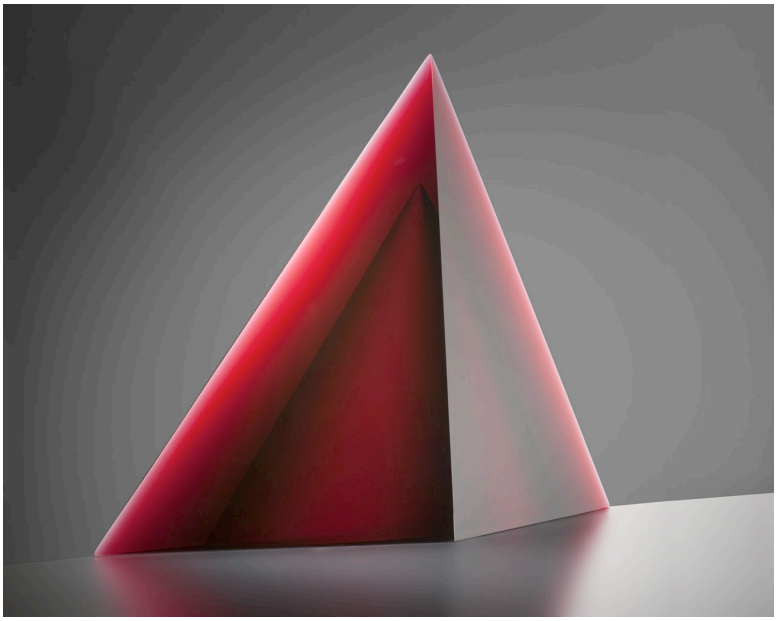

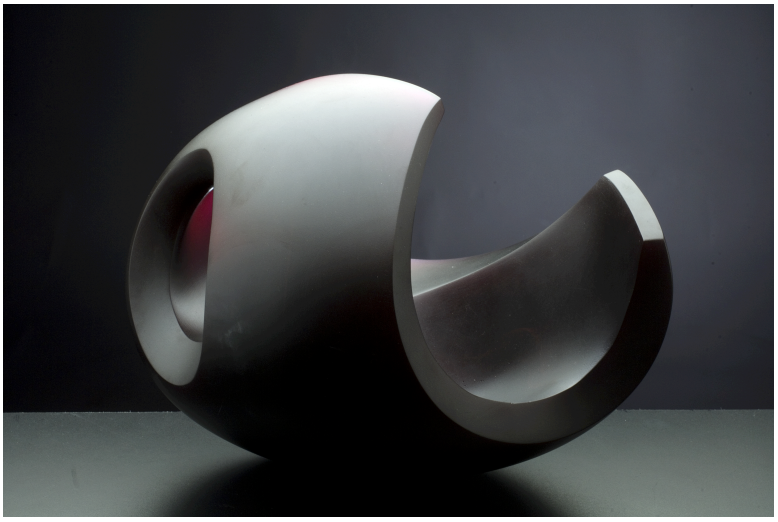

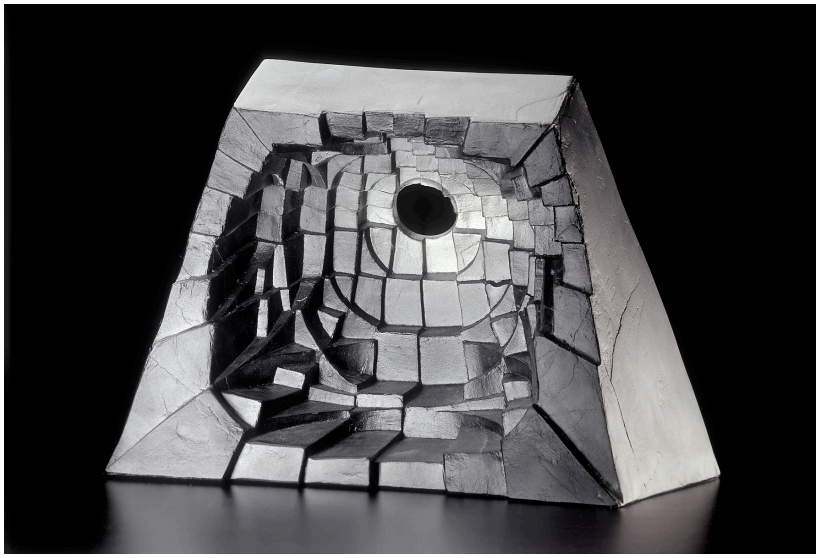

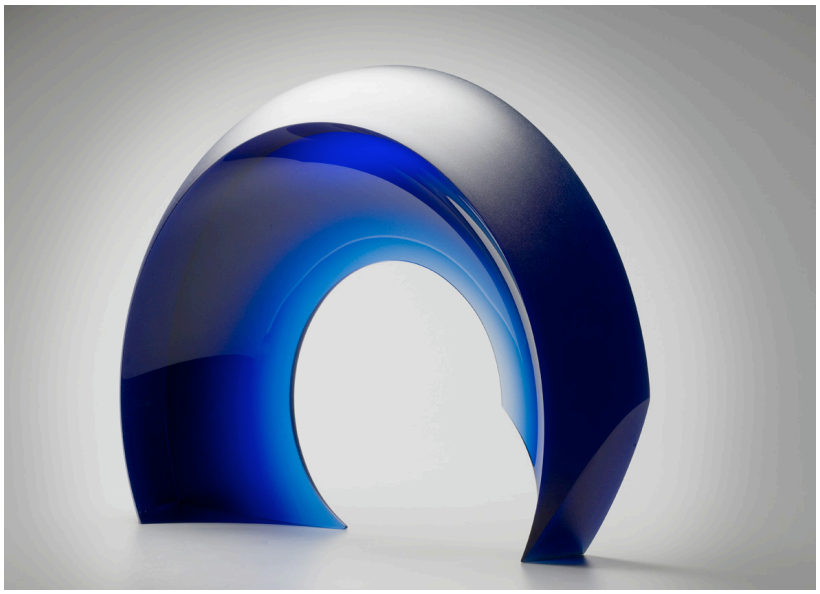

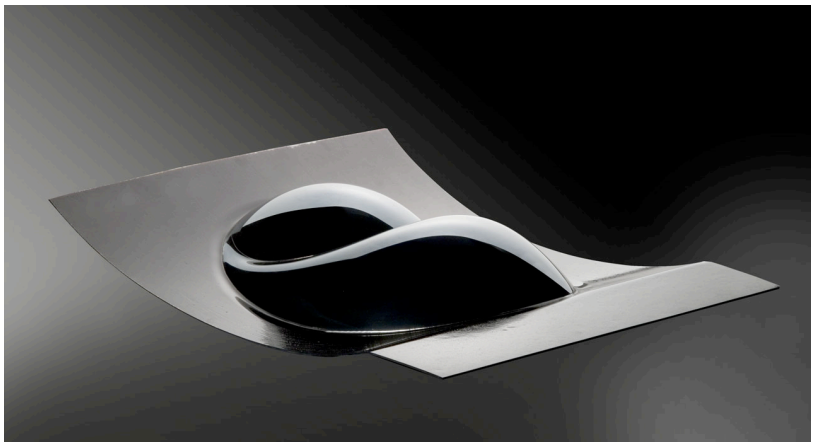

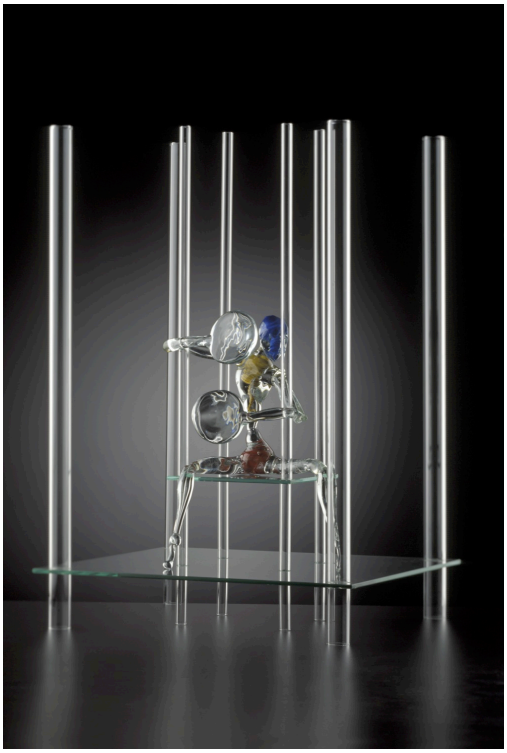

UŽITÉ UMĚNÍ

JEMEN

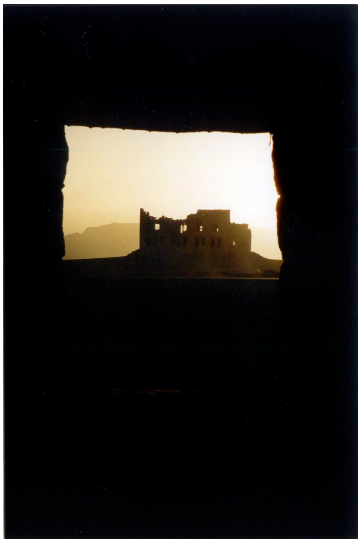

GABRIEL URBÁNEK

17. 5. 1948	narozen v Praze

STUDIUM

1963 – 1967	Střední průmyslová škola grafická v Praze
1967	Střední škola uměleckoprůmyslová v Brně

ZAMĚSTNÁNÍ

1968 – současnost	fotograf v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze
1967 – 1968	pracovník instalační skupiny v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze

SAMOSTATNÉ VÝSTAVY

2009	Současné české ateliérové sklo – Společné výzkumné centrum Evropské Komise v Itálii
2008	Gabriel Urbánek: Obrazy, sochy – Galerie Diamant Spolku výtvarných umělců Mánes, Praha
1992	Expo ’92 – Národní technické muzeum v Praze
1965	Rodina Gilles – Kolej 5. Května, Praha

PŘÍKLADY SPOLUPRÁCE

Výtvarníci	Blanka Adensamová, Vladimír Bachorik, Václav Cigler, Bohumil Eliáš, Pavel Hlava, Marian Karel, Vladěna Klumparová,Vladimír Kopecký, Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, Zdeněk Lhotský, René Roubíček, Jaromír Rybák, Pavel Trnka, Aleš Vašíček, František Vízner, Petr Vlček…
Firmy	Moser, Karlovarská Becherovka, Beefeater, Panorama, Pressfoto
Periodika	Glassrevue, New Glass, Science, Keramika, Bydlení…

Knihy

Czechoslovakian Glass 1350–1980 (1980), Das Böhmishe Glas (1991–1995), Libenský Stanislav, Brychtová Jaroslava - I Grandi Vetri (1998), České sklo (2000), Biedermeier : arte e cultura nella Mitteleuropa, 1815–1848 (2000)…

Dagmar Vyhnálková, Gabriel Urbánek v atelieru, 2011

SEZNAM VÝTVARNÍKŮ, S NIMIŽ URBÁNEK SPOLUPRACOVAL

Blanka Adensamová
Vladimír Bachorik
Vlastimil Beránek
Jakub Berdych
Jakub Berdych jun.
Václav Cígler
Richard Čermák
Lenka Čermáková
Bohumil Eliáš
Bohumil Eliáš jun.
Jan Exner
Jan Fišar
Thomas Goode
Jitka Grígerová
Daniel Hanzlík
Jiří Harcuba
Verena Hinze
Pavel Hlava
Tomáš Hlavička
Petr Hora
Ivana Houserová
Vladimír Jelínek
Pavel Ježek
Marián Karel
Vladěna Klumparová
Vladimír Kopecký
Stanislav Kostka
Zdena Laštovičková
Stanislav Libenský
Jaroslava Brychtová
Věra Lišková
Zdeněk Lhotský
Peter Mandl
Michal Machat
Josef Marek
Ivan Mareš
Jan Mareš
Jaroslav Matouš
Alena Matějková
Jaroslav Matouš
Anna Matoušková
Ivana Mašitová
Malvina Middleton
Karen la Monte
Petr Němec
Miloslava Nievaldová
Břetislav Novák
Ladislav Oliva
Milan Pavlík
Oldřich Plíva
Jaroslav Róna
Ivo Rosipal
René Roubíček
Miluše Roubíčková
Eliška Rožátová
Jaromír Rybák
Jozef Soukup
Gizela Šabóková
Markéta Šílená
Ivana Šrámková
Jiří Šuhájek
Dalibor Tichý
Pavel Trnka
Kryštof Trubáček
Dana Vachtová
Karel Vaňura
Aleš Vašíček
Maxim Velčovský
František Vízner
Eva Vlasáková
Petr Vlček
Jana Voldřichová
Marian Volráb
Jaroslav Wasserbauer
Jan Winkler
Karel Wünisch
Dana Zámečníková
Jiřina Žertová

KORESPONDENCE SE SKLÁŘSKÝMI VÝTVARNÍKY

Jako součást přípravy této bakalářské práce jsem požádala několik desítek sklářských výtvarníku o odpověď na několik otázek: Kdy se s Gabrielem Urbánkem seznámili a jak dlouho trvala jejich spolupráce. Zda mají na podobu fotografií svých děl specifické požadavky. Proč si vybrali ke spolupráci Gabriela Urbánka, jak jsou s jeho pracemi spokojeni, zda spolupracovali i s jinými fotografy, případně mohou-li jejich výsledky porovnat.

ALEŠ VAŠÍČEK

‚Tedy – nejprve bych asi odpověděl na otázku, proč jsem si vybral Gabriela. Po ukončení VŠUP jsme s kolegy začali vyhledávat kvalitní fotografy, kteří by dokázali pořídit záznam našich prací - skleněných plastik. V té době (+ - 1975) byli dva mistři, absolventi FAMU, ze školy prof. Šmoka. Jiří Erml a MirekVojtěchovský, kteří měli předpoklady a chuť zabývat se sklem, což je velmi specifická disciplina.

Vzniklo mnoho čb materiálu, rovněž mraky diapozitivů, tenkrát pochopitelně všechno klasicky pod černou plachetkou. Bohužel Jirka Erml v r.1980 emigroval do USA a Mirek V. začal mít stále delší termíny dodání dokumentů. Ale hlavně oba dva, z mého dnešního pohledu, přistupovali k práci jako osobnosti ve svém oboru (což se mimochodem potvrdilo v jejich dalším profi životě) a odmítali jakoukoliv debatu stran reprodukce objektu.

To vedlo ke spolupráci s Gabrielem, který naprosto dokonale, kvalitně a hlavně rychle dokázal realisovat naše požadavky. Již měl za sebou stovky dokumentů pro UPM, kde je dodnes zaměstnán. S citem pro předmět zpracovává archiv musea a nachází čas i pro výtvarníky, kteří se na něj obracejí.

Jiná důležitá okolnost, nikoliv běžná, Gabriel se dokázal přeorientovat na digi systém, včetně počítačových úprav a podobně. Tím se ještě zrychlil proces od exposice k CD, jenž mi dá do ruky. Práce ho stále baví, tzv."stíhá", jakkoliv je vytížen. Má velmi vyvinutý smysl pro charakter objektu, přesně a rychle organisuje osvětlení, nepatrnou změnou dociluje podstatných změn v plasticitě a světelnosti objektu. Nejspíše je to dáno, mimo nesporný talent pro tuto práci, dlouhou praxí v

oboru. Prakticky mohu říct, že nepovedených záběrů je minimum, přestože nikdy není předem zcela jisté, že se to povede, že? Katalogů a knih s jeho materiálem je nespočet, což taky jistě svědčí o Gabrielově píli a kvalitě.

Od fotografie své plastiky očekávám například barevnou věrnost, plastický záznam modelace, orientace věci v prostoru, zkrátka výrazný, silný dokument, jenž je schopen zaujmout v katalogu nebo na plakátě. Myslím, že Gabriel tyto věci chápe a dokáže realizovat. Někdy se o věci předem bavíme, ale většinou spíše čekám na jeho názor a postup, který zvolí.

Musím říct, že nálada při práci je vždy pozitivní, Gabriel je veselý člověk a milovník života. Rád cestuje, kdy rovněž hojně fotí, pokud jsem viděl, no ale víc soukromě ho neznám. Řekl bych, že jsme přátelé, ale spíše přes tu práci.'

TOMÁŠ HLAVIČKA

,S Gabrielem jsem se seznámil přes mého tchána, sklářského výtvarníka Pavla Hlavu. Ten s ním spolupracoval již dávno, určitě od osmdesátých let. Tím,že mu tehdy dal důvěru (to byl Gabriel ještě mladík) svědčí o tom, že byl skvělý fotograf. Celá devadesátá léta měl G. Svoji aparaturu stabilně u Hlavy doma, protože tam se fotilo ostošest. Samozřejmě jsem byl častokrát u toho, a lapal co se z jeho profese dalo. Od konce devadesátých let, kdy jsem sám začal tvořit sklo, jsem s ním začal spolupracovat. Využívám jeho profesionality a citu pro sklo dodnes, i když ne tak často jako dřív. Běžné fotografie si dělám sám, ale pokud jde o reprezentaci, obrátím se na něj.

Dělám skleněné objekty někde na pomezí designu a sochařiny. Do skla zatavuji plátkové kovy, převážně stříbro. Tím do bloku křišťálu vnáším další dimenzi. A protože tyto plochy kovu odrážejí světlo, je velmi důležitý směr a typ nasvícení. S tímto mým problémem se setkávám v galeriích, kde často nelze docílit optimálního osvětlení. A tuto "utajenou" vlastnost mého skla někdy neprokoukl ani Gabriel. Proto s ním část mých věcí musím prokonzultovat a v některých být přítomen. Většinu objektů však perfektně zvládne, protože je profesionál a pro sklo má cit.

Sklo je zrádný materiál, můžete to nafotit tak, že je to lepší než ve skutečnosti, ale můžete to taky totálně pohřbít.

Z mého pohledu je Gabriel 100% profesionál, jehož styl práce, vztah k autorovi a solidnost v jednání mne nenutí abych hledal varianty. Možná jsou dobří fotografové skla, ale s Gabrielem si tykám, mám ho za rohem a kdykoliv zavolám, vyhoví mi.

Vím, že někteří starší fotografové byli velmi konzervativní a Gabriel už taky není mladík a byl odkojen filmem a deskami. Na začátku tohoto tisíciletí jsme vedli debatu o začínající digitální fotografii versus film. On digitalizaci přímo neodsuzoval a na důkaz mi ukázal dig. zrcadlovku se kterou fotil pracovně. Na desky však nedal dopustit a prorokoval, že ty budou "věčné". Při další návštěvě už měl na stativu dig. Hasselblad, ve Photoshopu mi předvedl desítky variant a vybrané mi vypálil na CD. Dnes se to možná zdá úsměvné, ale před 10 lety to byla v této profesi revoluční doba a ne každý umělecký fotograf se s tím vyrovnal. Gabriel Urbánek ano.'

VLADĚNA KLUMPAROVÁ

‚S Gabrielem jsem se seznámila někdy na začátku osmdedsátých let a od té doby mi průběžně fotí moje plastiky. Znám jeho způsob fotografie natolik, že mu důvěřuji a nechávám ho vybrat pohled a způsob nasvícení. Jenom když si nejsem jistá, děláme víc pohledů. Také některé plastiky vypadaji úplně jinak z jiného úhlu pohledu, a pak se dohodneme na nejlepším.

S Gabrielem jsme přátelé a tak je samozřejmě spolupráce příjemná, ale sklo mně někdy fotí i jiní fotografové. Jednak jsem dlouhou dobu žila v zahraničí, takže tam jsem spolupracovala s jinými lidmi, a také obvykle se vše dělá na poslední chvíli a když Gabriel nemá zrovna čas, tak volám někomu jinému. Každý má trochu jiný způsob osvětlení. Ale v zásadě tavená plastika má celkem jasná pravidla, jak to nasvítit. Spíš jde o výběr pohledu.

Gabriel je pohodář. Vždy přiíemný a spolehlivý.'

VLADIMÍR KOPECKÝ

‚Gabriela Urbánka znám odedávna přes příležitostné fotografie pro časopis Glassrevue, (vycházel pětkrát do roka). Opravdu intensivně pracujeme spolu od druhé poloviny osmdesátých let. Trvá to stále a ještě intensivněji dodnes.

Urbánek je geniální fotograf spontánní energie. Přijde, podívá se na věc, sklo nebo obraz, rozloží nějaká hejblata (světla, takové ty deštníky, zástěny, nebo co to je), zmáčkne a je hotovo. Foto lepší než originál. Ideální pro mé expresivní barevné běsnění. Aby ale nebylo mýlky. I v mé druhé poloze - tichu - jemných strukturách, minimalistických obrazech je suverén a je inspirativní.

Do fotografování mu nemluvím. Semtam někdy ukážu na detail, na kterém mi záleží. On si občas pro pobavení cvakne můj zvalchovaný obličej, (ksicht), nebo skoro neuvěřitelný bordel v mých atelierech.

Porovnávat s jinými fotografy mohu těžko. Pracuji téměř výhradně jen s Gabrielem. Vzpomenu si na fotografa časopisu Výtvarné umění a Výtvarná práce Jindřicha Broka. Ten měl působiště na začátku šedesátých let v Mánesu (fotografoval mé sklo pro stať od Josefa Kaplického v měsíčníku TVAR) a jeho černobílé fotografie skla měly jakousi tajúplnou strohost. Nevím dnes, nakolik se na tom podílela tehdejší technologie, myslím, však, že i tenkrát se odlišoval od ostatních. Bohužel, ty snímky ani výtisk časopisu už dávno, abych si to všechno líp vybavil, už dávno nemám.

S Gabrielem Urbánkem na mém skle a obrazech v posledních letech spolupracuje Ondřej Kocourek a je to výborné.

S Gabrielem jsem zažil ledacos a bylo to i grandiosní.‘

ZDENĚK LHOTSKÝ

‚S Gabrielem se znám spoustu let, vlastně asi dlouho před revolucí, několik věcí jsme spolu udělali, snažím se fotit věci sám, ale když jde do tuhého a potřebuji skutečně top kvalitu a rychlost, oslovuji Gabriela.

Dávám přednost čistému dokumentu, osobně nemám rád fantaskní fotografie, které vytvářejí paralelní příběh, jímž divákovi vnucujete nějakou paralelní

interpretaci díla, sklo tam různě létá v prostoru apod. Dílo je od toho, aby se koupilo a dobře se s ním žilo, všechno ostatní se mi zdá, jako moderní mediální volovina.

Moc fotografů neznám, myslím, že Gabriel je skutečně špice, proto jsem nic jiného ani nehledal. Vlastně ano, několik věcí jsem dělal s Danielou Vokounovou a musím tedy říci, že na focení výstav a podobných konstelací, které nejsou studiovou fotkou, jsem v ní shledal obrovský talent. Má mimořádnou schopnost pro vytváření obrazu a to není běžné. Mnoho fotografů totiž ani neví, co to obraz je. Nechci srovnávat, Gabriel má leta zkušeností, každé srovnání ale kulhá. Hodně mi záleží i na tom, jak si s dotyčným sednu lidsky, s tím v tomto případě nemám problém.'

PETER MANDL

‚Pana Urbánka vybral pan Hyska, který má skla realizuje, a to ze dvou důvodů. Ten první, protože pan Urbánek je světová špička. Druhý důvod byl, že fotograf, který mé práce fotografoval, má ateliér ve čtvrtém poschodí bez výtahu (Jaroslav Kvíz). S oběma fotografy jsem spokojen a nechci je porovnávat. Jelikož žiji ve Švédsku, tak veškeré kontakty zařizuje pan Hyska. S panem Urbánkem jsem se setkal jenom jednou a byl mi ohrome sympaticky.

Pan Urbánek má ohromnou schopnost vytáhnout z fotografovaného skla to podstatné. Ten záměr, který jsem měl, když jsem plastiku dělal. On to sice popírá a tvrdí, že fotí jenom to, co je. Já si myslím, že trochu víc, a jsem mu za to vděčný. Nikdy by me nenapadlo mu radit, jak to má dělat.'

JOSEF MAREK

‚S Gabrielem jsem se seznámil jako student na VŠUP. Když jsem se snažil do jeho díla příliš zasahovat, tak to nebylo moc dobré, takže jsem se časem naučil mu dáti volnou ruku.

Gabriel je skromný člověk, který raději dělá, než mluví. Zdá se, že se nikdy nedomáhal společenského uznání v podobě výstav, avšak jako výtvarník mohu potvrdit, že o iluzivní hloubce prostoru ve fotografii ví více, než kdokoli jiný.

Jeho přínos, jak on sám říká tzv. 'reprodukčního fotografa', byl pro české ateliérové sklo zásadní v propagaci ateliérové sklářské tvorby ve světe. Jeho fotografie podporují plastiku a jsou estiticky a kompozičně na vysoké úrovni.

Gabrielovy fotografie nemaji ve svete dodnes konkurenci. Take diky jeho prispeni byly tyto fotografie hojne uverejnovany v mnoha domacich i zahranicnich publikacich!'

PAVLA ROSSINI

,S Gabrielem jsem spolupracovala tak od r. 1980, hlavne v souvislosti s mymi texty a příspěvky pro tehdy vycházející casopisy, které se zabývaly – v té či oné podobě – sklářským výtvarnictvím. Většina časopisů měla jen černobílé reprodukce a kvalita tisku byla pod psa. O to více záleželo na kvalitě fotografií a odhadu, co lze dosáhnout, kdyzž tisk a papír byl tak mizerný.

Na černobílou fotografii skla byl v té době mistr Jindřich Brok, nikdo neuměl ryté sklo jako on. Vychoval si Mirka Vojtěchovského, který pak fotil hlavně barvu. Udělal řadu velice zdařilých obálek pro Glass Review (časopis Skloexportu). Pro tento časopis fotografoval taky Lubomír Rott (hlavně komerčně laděné, avšak technicky dokonalé foto), Pavel Banka atd.

Mezi fotografy byla pomerne velká konkurence, neboť otištěná fotografie byla velmi dobře placená. Jako autorka textu jsem dostala za článek cca 200 - 300 Kč, fotograf za jeden diák pres 2000 Kč.

Gabriel pracoval pro UPM a jen tak trošku začal dělat ,bokovky' pro sklářské výtvarníky. Ze začátku jeho focení nebylo tak technicky dokonalé a kolem fotografovaného objektu měl spoustu ,masa'. Velice rychle se však zdokonaloval a z toto, co fotil pro skláře bylo víc a víc cítit, že dokáže vyhmátnout duši jejich výtvarného díla. Velice dobře začal pracovat se světlem a záběry měly hloubku. Dovolím si říci, že to někdy postrádám při některých jeho nových fotografiích, kdy pracuje s digitální fotografií.

Gabriel je easy going clovek, vždycky dobře naladěný. Neprosazuje se, je dobrý společník a large. Při spolupráci je na něj spolehnutí, že dodrží termíny. Nikdy mu nešlo jen o prachy, ale o dobrou práci a dobré vztahy s lidmi.'

PAVEL TRNKA

‚S G. Urbánkem jsem se seznámil v Uměleckoprůmyslovém muzeu, kam jsem chodíval za paní doktorkou, kunsthisoričkou paní Alenou Adlerovou, která vedla sbírky moderního skla, a za UPM realizovala všechny důležité výstavy ve světě a u nás doma, psala do odborných časopisů, psala odborné knížky..., a realizovala nákupy od mladých umělců..., to bylo v těžké době bolševika velkým povzbuzením pro začínající autory – to bylo kolem roku 1973 – a G. Urbánek byl a je fotografem muzea a dělal veškerou dokumentaci nejen skla...

Pro potřeby výtvarníků byl G. Urbánek schopný udělat dokumentační foto velmi rychle , profesionálně dokonale a také rychle foto předat – fotografovalo se tehdy na film, tehdy čekání na vyvolání fotomateriálu bylo nesmírně zdlouhavé.

Vždy mám představu, jak mají mé výtvory být vyfotografovány, foto musí splnit nároky na dokumentační fotografii, nejen vyfotografovat tvar... Musí splnit i ideu, která je daná autorem, a to není vždy lehké. Každého fotografa seznamuji se svou ideou, výtvarným záměrem, G. Urbánek má dar naslouchat, a proto si naše představy nekonkurují.

S G. Urbánkem jsem byl a jsem i nyní velmi spokojený, protože umí vysoké nároky na foto umělcům splnit... Spolupracoval jsem s panem Brokem, Ermlem, Vojtěchovským, Reichem, Bártou... Všichni uvedení jsou skvělými fotografy a každý má svůj rukopis.‘

PETR VLČEK

‚S Gabrielem Urbánkem jsem se osobně seznámil počátkem roku 1988, kdy mi ještě jako studentovi nafotil mé první sklo. Gabriel občas fotil věci i studentům UPM a byl k nim velice shovívavý. Tykání mi nabídl poměrně záhy v létě v restauraci U Fleků, kde jsme seděli spolu se sklářkou Ivanou Mašitovou a šéfredaktorkou Glassrevue Kalabisovou, dokonce si živě pamatuji i o čem jsme mluvili.

S Gabrielem spolupracuji dodnes. Za ta léta už Gabriel mě i moje věci zná, takže i ví, co od něj čekám. Jako muzejní fotograf preferuje čitelnost a pravdivost

záběru. Já oceňuji jeho věcnost, přesto ho někdy tlačím do dramatičnosti. A Gabriel pak s úsměvem říká: Aha, takže jako na obálku časopisu...

Volba fotografa skla u mě nebyla tak úplně otázka výběru. Bylo to dané. Urbánek je fenomén.

Ale kdo přesně je Urbánek jsem pochopil až nedávno z publikace soch, kterou vydal svému tátovi. Nikdy jsem nezahlédl v jeho očích ani na chvilku ten záblesk hladové chtivosti, který tak často vidím u svých kolegů výtvarníků. Gabriel neprožívá mučivé pochyby, rád přijímá vše, co život přináší. Vlastně každé setkání s Gabrielem je veselé, dívá se na věci s nadhledem z té lepší stránky - to je vlastnost lidí, kteří netrpí nedostatkem.

Jenom jednou jsem ho viděl rozhozeného. To když nějaký jeho nadřízený, myslím ekonom, za ním zcela vážně přišel s nápadem, jestli by nemohl při focení vedle objektu vždy postavit krabičku zápalek, aby bylo patrné měřítko.'

O několik vět o Gabrielu Urbánkovi jsem požádala také předního českého fotografa skla Prof. Miroslava Vojtěchovského:

MIROSLAV VOJTĚCHOVSKÝ

'Jeden z nejslavnějších českých sklářů, Pavel Hlava, autor významných skleněných plastik, ale také neobyčejně úspěšných stolních nápojových souborů (jeho automaticky vyráběný soubor odlivek "Gina" se stal po dvě desetiletí naprostým šlágrem všech lepších restaurací, kaváren a barů v zemi), pro kterého jsem pořídil během sedmdesátých a osmdesátých let desítky fotografií, mi jednou řekl:
"...Víte, pane Vojtěchovský, vy do těch fotografií dáváte hodně ze sebe, ale já většinou potřebuji fotografie pro muzea a galerie a tam to musí být takový ten konstatující, nevzrušivý muzeální styl. Proto chodím rád k panu Urbánkovi, ale teď bych potřeboval reprezentační publikaci pro Japonsko, kde už moje věci znají. Udělejte s těmi objekty něco, aby se vyjádřila duše těch objektů...".

V tom je asi rozdíl mezi fotografiemi Gabry Urbánka a mými snímky. Známe se spolu od poloviny šedesátých let, od studií na SPŠG v Hellichově ulici, čili nějakých

pětačtyřicet let. Myslím, že se dá říci, že si vážíme jeden druhého a vzájemně se respektujeme. Nebo, alespoň, já si rozhodně vážím Gabriela jako člověka i jako fachmana, ale pokud se jedná o styl a zejména přístup k práci, byl mi vždycky bližší Jindřich Brok, který ve mně také v mých čtrnácti letech –právě svými sklářskými fotografiemi – vyvolal touhu stát se profesionálním fotografem.

Pro mne je fotografie skleněného objektu, stejně jako sochařského nebo architektonického díla, tlumočením 3D díla do řeči dvojrozměrného fotografického obrazu a drtivá většina sklářských výtvarníků za mnou chodí se svými díly proto, abych se pokusil v nich najít i to, co sami nedokázali svými snímky (všichni si svá díla fotografují) ve své vlastní věci objevit.

Do jisté míry poklonou, nebo pochvalou je potom konstatování: "Vůbec by mně nenapadlo, co se dá s tou věcí udělat...". Ale, pozor, nejde přitom o to, aby se fotograf "frajeřil" na účet skláře, ale jde o to vystihnout a zviditelnit fotografickými prostředky úsilí sklářského výtvarníka. Neusiluji o to, mít ty věci dlouho u sebe jako Jindřich Brok, i když se mi to dost často podaří kvůli totálnímu zavalení prací, které posledních padesát let prožívám. V každém případě usiluji ale o to najít si dostatek času na otevřenou debatu o té konkrétní věci, o tom, co šlo autorovi objektu hlavou, co chtěl říci. To chci poté z té věci vydolovat. Vždy je prvotním úkolem předat kultivovanou zprávu o existenci nějakého objektu. Ty posuny v zobrazení od "katalogu" k interpretaci jsou někdy nepříliš markantní, ale jsou a znalec je poměrně snadno objeví.

Rozdíl mezi generací Jindřicha Broka a Lumíra Rotta a naší (tj. Urbánek, já,, atd.) je v tom, že oni začali a poté fotografovali sklo v době, kdy bylo především stolním a čas od času dekorativním předmětem, ale už za jejich života došlo k veliké proměně ve světě, iniciované právě československými skláři, totiž sklo se začalo chápat jako sochařský materiál (Libenský-Brychtová, Roubíčkovi, Hlava, Matura, Lišková, Kopecký, Vachtová, Žertová, atd., atd.). Na fotografii té předešlé generace to nemělo až takový vliv, i když nejcitlivěji se z ní postavil k tomu Brok. My jsme ale už nastoupili do rozjetého vlaku a ten posun jsme každý chápali po svém.

Ale zpět ke Gabrovi Urbánkovi. Možná nemá nějaký zásadní význam pro českou fotografii, ale bez debaty má z nás všech (a teď mluvím i o těch, kteří už odešli a nejsou mezi námi, jako Brok, Rott, Otto, atd.) největší význam pro české, moravské a slezské, potažmo československé sklo. Samozřejmě, že by bylo potřeba

neprošvihnout příležitost a dokud žije a pracuje, bylo by potřeba jeho dílo probrat a zaarchivovat. Naštěstí pro sklo je dost jeho fotografií z titulu zaměstnanosti v UPM a snad nehrozí to, co se stalo po úmrtí Jindřicha Broka, nebo Freda Kramera, že nenávratně zmizely kruciálně důležité archivy českého skla, respektive české módy a bižuterie. Např. ze slavné bruselské éry se zachoval miniaturní zlomek fotografií. Bohaté archivy proletěly komínem, nebo skončily v odpadu. To je neobyčejná škoda. Snad takový osud nepotká jednou dílo Gabriela Urbánka.'

BIBLIOGRAFIE G. URBÁNKA

300 Years of Bohemian Glass and Costume Jewellery. The Tokyo Shimbun : Hokkaido Museum of Modern Art, 1983

ADLEROVÁ, Alena. *Český funkcionalismus 1920-1940 : bytové zařízení*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1978.

ADLEROVÁ, Alena et al. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 6, Art deco - Moderne* : *Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum.* Tittling : Rotel Tours, 1995.

ADLEROVÁ, Alena et al. *Sklárna Lötz, Klášterský Mlýn 1880-1940*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1989.

ADLEROVÁ, Alena et al.. *České užité umění 1885-1985 ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze k stému výročí založení muzea.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1987.

ADLEROVÁ, Alena, BROŽKOVÁ, Helena, DRAHOTOVÁ, Olga. *Kunsthandwerk in Böhmen vom Barock bis zum Jugendstil.* Ingelheim am Rhein : International Tage Ingelheim/Rheim, 1988.

ADLEROVÁ, Alena, HLAVEŠ Milan, KŘEN, Ivo. *Mezinárodní sklářská symposia Nový Bor 1982-2000* : *věnováno Stanislavu Libenskému k životnímu jubileu.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum, 2001.

ADLEROVÁ, Alena, LANGHAMER, Antonín. *Jitka Forejtová : sklo 1984-1996*. Jablonec nad Nisou : Muzeum skla a bižuterie, 1996

ADLEROVÁ, Alena, MERGL, Jan, PANENKOVÁ, Duňa. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 4, Jugendstil in Böhmen : Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum*. Tittling : Rotel Tours, 1995.

ADLEROVÁ, Alena. *Česká secese : užité umění*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1981.

ADLEROVÁ, Alena. *Art deco : české sklo kolem roku 1925 : pořádá Sklářské muzeum v Novém Boru, pobočka Muzea skla a bižuterie v Jablonci n. N. a Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze*. Jablonec nad Nisou : Muzeum skla a bižuterie, 1980.

AULICKÁ, Hana et al. *Vojtěch svobodný pán Lanna : sběratel, mecenáš a podnikatel*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1996.

BENEŠ, Petr Regalát ... et al. *Historia Franciscana : katalog výstavy pořádané k 400. výročí příchodu bratří františkánů do kláštera Panny Marie Sněžné v Praze (1604-2004)* / Vyd. 1. Praha : Provincie bratří františkánů, 2004.

Bohumil Eliáš. Brno: Galerie Aspekt, 2009

BROŽKOVÁ, Helena. *Veduta na českém skle a porcelánu 1. poloviny 19. století.* Praha : Středočeská galerie, 1980.

BROŽKOVÁ, Helena, FRONEK, Jiří, HLAVÁČKOVÁ, Konstantina, KARASOVÁ, Daniela, KOENIGSMARKOVÁ, Helena, MÍČOVÁ, Marie, NIMRICHTER, Jiří, STŘÍBRNÝ, Michal, MATĚJOVIČOVÁ, Petra, TŘEŠTÍK, Michal, UCHALOVÁ, Eva, VLČKOVÁ, Lucie. *Artěl 1908-1935 : tsjechisch kubisme in het dagelijks leven*. Brussel, 2009.

BROŽOVÁ, Helena et al. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 1, Barock - Rokoko - Klassizismus : Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum.* Tittling : Rotel Tours, 1995.

BROŽOVÁ, Jarmila et al. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 3, Historismus* : *Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum.* Tittling : Rotel Tours, 1995.

BROŽOVÁ, Jarmila, GRÄFIN VON BUQUOY, Margarete. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 2, Empire - Biedermeier - Zweites Rokoko : Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum*. Tittling : Rotel Tours, 1995.

BROŽOVÁ, Jarmila. *České sklo 1800-1860*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1977.

BROŽOVÁ, Jarmila. *České sklo 19. století ze sbírek UPM*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1977.

BROŽOVÁ, Jarmila. *Historismus : umělecké řemeslo 1860-1900. [1].* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1975.

BROŽOVÁ, Jarmila. *Historismus : umělecké řemeslo 1860-1900. [2].* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1975.

BURKHARDT, Francois, LAMAROVÁ, Milena. *Cubismo cecoslovacco: architetture e interni.* Milan : Electa, 1982

Cena Stanislava Libenského 2010 & Sklo Klasik. Praha : FOIBOS, 2010

Czechoslovakian Glass 1350 – 1980. New York : The Corning Museum of Glass, 1980.

DELOUCHE, Danielle et al. *Marian Karel.* Paris : Clara Scremini Gallery, 1993.

DRAHOTOVÁ, Olga, BROŽKOVÁ, Helena, FRIEDRICHS, Rita, von BUQUOY, Margarete. *Buquoyské sklo v Čechách 1620-1851*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2002.

DRAHOTOVÁ, Olga. *Europäisches Glas*. Praha : Artia, 1982.

DRAHOTOVÁ, Olga. *European glass*. New York : Excalibur Books, 1983.

DRAHOTOVÁ, Olga. *Evropské sklo : sběratelský průvodce dějinami evropského skla*. Praha : Artia, 1985.

DUFKOVÁ, Ľudmila. *Současná česká skleněná plastika : Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová, Vlastimil Beránek, Jan Exnar, Bohumil Eliáš, Stanislava Grebeníčková, Milan Handl, Ivana Houserová, František Janák, Vladimír Kopecký, Jaroslav Matouš, Rony Plesl, Oldřich Plíva, Jaromír Rybák, Ivana Šrámková, Jiří Šuhájek, Aleš Vašíček, Jaroslav Wasserbauer, Jiřina Žertová*. S.l. : s.n., 1999.

Eva Cvrčková, Anna Matoušková, Pavel Mrkus, Rony Plesl, Petr Vlček, Marian Volráb : obrazy, sklo, plastiky. Jablonec nad Nisou : Muzeum skla a bižuterie, 1994.

FABRITIUS, Heinke … et.al. *Art & fenomen : filosofie v umění.* Praha : Oikoymenh, 2004.

FRANTZ, Susanne K.. *Ivana Šrámková : robo-animals*. Praha, 2002?.

FRONEK, Jiří. *Das Schloss Klösterle an der Eger : Führer durch die Porzellanaustellung aus der Sammlung des Kunstgewerbemuseums in Prag*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2005.

HALÍŘOVÁ, Marie, HLAVÁČEK, Josef, LIBENSKÝ, Stanislav. *Marian Karel*. Praha : Galerie hlavního města Prahy, 1994.

HEJDOVÁ Dagmar, HORNEKOVÁ, Jana. *Češki porculan 1792-1982 iz zbirki Muzeja primenjene umjetnosti u Pragu*. Zagreb : Muzej za umjetnost i obrt, 1983.

HEJDOVÁ, Dagmar et al.. *Středověké umělecké řemeslo ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1986.

HEJDOVÁ, Dagmar, HORNEKOVÁ, Jana. *Češki porculan 1792-1982 iz zbirki Muzeja primenjene umetnosti Prag, Čechoslovačka.* Beograd : Muzej primenjene umetnosti, 1983.

HEJDOVÁ, Dagmar, MERGL, Jan, PÁNKOVÁ, Lenka, KOENIGSMARKOVÁ, Helena. *Slavkovský porcelán 1792-1992*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1992.

HEJDOVÁ, Dagmar. *Expoziția porțelanul ceh*. București, 1979.

HEJDOVÁ, Dagmar. *Mistrovská díla ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1975.

HERBENOVÁ, Olga, ŠLAPETA, Vladimír. *Pavel Janák 1882-1956 : Architektur und Kunstgewerbe*. Wien, Semper-Depot, Oktober 1984 - November 1984.

HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. 70 : *"Kytky v popelnici" : společnost a móda v sedmdesátých letech v Československu.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2007.

HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. *Glamour : dámská společenská móda 1950-2010*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2011.

HLAVEŠ, Milan, KOENIGSMARKOVÁ, Helena. *České sklo od renesance po současnost.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2003.

HLAVEŠ, Milan. *Čtyři živly.* 2005.

HLAVEŠ, Milan. *Petr Hora : sklo*. 2002.

HLAVEŠ, Milan. *Tomáš Hlavička.* Praha, 2004.

HLAVEŠ, Milan. *České sklo 1945—1980: Tvorba v době mizerie a iluzí.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2007

HOLEŠOVSKÝ, Karel, BROŽOVÁ, Jarmila. *České sklo 19. století ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a Moravské galerie v Brně*. Brno : Moravská galerie, 1979.

HOLMÉR, Gunnel, HLAVEŠ, Milan. *Skleněný expres Stockholm - Praha : švédské sklo 20. století*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2009.

HORNEKOVÁ, Jana et al. *Czech art 1890-1930 : from Art Nouveau to Art Deco* / 2. Tokyo : Setagaya Art Museum, 1999.

HORNEKOVÁ, Jana. *Edita Devínska*. S.l. : s.n., 1999?.

Jaromír Rybák : výběr z díla. Brno : Galerie Aspekt, 2003.

Jaroslava & Antonín Votrubovi. 1995?.

KARASOVÁ, Daniela et al. *110 let. UPM : více prostoru sbírkám*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1995.

Karen La Monte : sculptures and sartoriotypes. K. LaMonte, 2003.

KLASOVÁ, Milena. *Vázy 1947-1948 - Stanislav Libenský.* Železný Brod : Jaroslava Brychtová, 2003

KLASOVÁ, Milena. *Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová.* Praha : Gallery, 2000.

KLIKAR, Miloš. *Hodiny ze Schwarzwaldu. 2005.*

KOENIGSMARKOVÁ, Helena, HLAVEŠ, Milan. *Mistři evropského sklářství : Pavel Hlava.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2002.

KOENIGSMARKOVÁ, Helena. *Museum of Decorative Arts in Prague : new acquisitions from years 1986-1991*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1992.

KOENIGSMARKOVÁ, Helena. *Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze : přírůstky sbírek z let 1986-1991*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1992.

KOLÍBAL, Stanislav. *Vladimír Bachorík inside, outside.* 2005.

KOPECKÝ, Vladimír, NOVÝ, Petr, KIM, Song-Mi. *Song-Mi Kim : surisurimasuri*. Praha : Galerie Pokorná, 2010.

KOTALÍK, Jiří T., ŠETLÍK, Jiří, URBÁNEK, Gabriel, *Gabriel Urbánek : Obrazy Sochy*. Praha : Daniel, 2008

KOVAŘÍK, Jaromír, KASAL, Václav, ČÍŽ, Marian, FABELOVÁ, Milada. *Myslivost v uměleckém řemesle čtyř století.* Praha : Vega, 1993.

KRAUS, Tomáš, SOKOL, Rudolf, DOLEŽELOVÁ, Jana, PAŘÍK, Arno. *The catalogue of original judaic treasures from the collections of the Jewish museum in Prague.* 1991.

KROUTVOR, Josef, HLAVÁČEK, Ludvík, PETROVÁ, Sylva, LAMAROVÁ, Milena. *Cesty k postmoderně : průzkum osmdesátých let.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1990.

KŘEN, Ivo. *Ateliér Jana Exnara v roce.* Havlíčkův Brod : Hejkal, 2001.

KŘEN, Ivo. *Bohumil Eliáš : sklo, plastiky.* Lnáře : Obec Lnáře, 2005.

KŘEN, Ivo. *České sklo : ateliérová sklářská tvorba : stálá expozice.* Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, 2006.

KŘEN, Ivo. *Eva Vlčková : sklo : tavené broušené sklo = glass : mold-melted cut glass*. Praha : Galerie Havelka, 2010.

KŘEN, Ivo. *Jaromír Rybák : stvoření z bestiáře.* Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, 2001.

KŘEN, Ivo. *Jaroslav Matouš*. Ostrava : Galerie výtvarných umění v Ostavě, 2001.

KŘEN, Ivo. *Jiřina Žertová.* Ostrava : Galerie výtvarného umění v Ostravě, 2000.

KYBALOVÁ, Jana … et. al. *Acta UPM X, A 2. Artificia recenter aquisita. Přírůstky sbírek, Sbírka Bohuslava Duška darovaná Uměleckoprůmyslovému muzeu v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1984.

KYBALOVÁ, Jana, NOVOTNÁ, Jana. *Kamenina v Čechách a na Moravě*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1987.

KYBALOVÁ, Jana. *Keramik aus der Tschechoslowakei : Habaner Fayencen 1590-1730*. 1986.

KYBALOVÁ, Ludmila. *Říha ; Strýček : cirkus Alfred ; dětské představení : tapiserie*. Městská galerie v Kutné Hoře, Vlašský dvůr. březen 1987.

KYBALOVÁ, Jana, NOVOTNÁ, Jarmila. *Habánská fajáns : 1590-1730.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1981.

KYBALOVÁ, Jana. *Ceramic collection of Hugo Vavrečka*. 1. vyd. Praha : Kentaur, Nakladatelství Polygrafia, 1995.

KYBALOVÁ, Jana. *Delftská fajáns ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze* / Jana Kybalová. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1973.

KYBALOVÁ, Jana. *Evropská kamenina.* Praha : Aventinum, 1991.

KYBALOVÁ, Jana. *Kamenina v Čechách a na Moravě.* 1. vyd. Praha : Panorama, 1993.

KYBALOVÁ, Jana. *Keramická sbírka Huga Vavrečky*. 1. vyd. Praha : Kentaur, Nakladatelství Polygrafia, 1995

KYBALOVÁ, Jana. *Keramická sbírka Hugo Vavrečky : výstava fajánsí a porcelánu 17. a 18. století*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1995.

KYBALOVÁ, Jana. *Steingut.* Hanau : Verlag Werner Dausien, 1990.

LAMAROVÁ, Milena, HERBENOVÁ, Olga. *Český kubistický interiér*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1976.

LAMAROVÁ, Milena. *50. léta : užité umění a design*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1988.

LAMAROVÁ, Milena. *Design multi : všední den designu*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1980.

LAMAROVÁ, Milena. *Židle 20. Století*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1982.

LANGHAMER, Antonín. *Josef Drahoňovský a jeho Rozhovor.* Rovensko pod Troskami : Rovensko pod Troskami. Městský úřad, 2007.

LANGHAMER, Antonín. *Legenda o českém skle.* Těšín : Tigris, 1999.

LANGHAMER, Antonín. *Sklo 1920/1996 : Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Železný Brod*. Železný Brod : s.n., 1996.

LANGHAMER, Antonín, HLAVEŠ, Milan. *Sklo a světlo : 150 let sklářské školy v Kamenickém Šenově. 1856 – 2006.* Praha : Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská v Kamenickém Šenově, 2006.

LANGHAMER, Antonín, HLAVEŠ, Milan. *100% sklo : Sklářská škola v Železném Brodě 1920 – 2010.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2010.

LANGHAMER, Antonín, OLIVA, Ladislav. *Jan Štohanzl : forty years of a glass art career*. Leerdam : Glass Gallery Broft, 2007.

LIBENSKÝ, Stanislav, BRYCHTOVÁ, Jaroslava. *In the presence of angels*. New York : Heller Gallery, 2000.

LNĚNIČKOVÁ, Jitka. *Šumavské sklářství.* Sušice : Dr. Radovan Rebstöck, 1996.

MACH, Jan. *Karel Nepraš: iron.* Praha : Galerie Peron, 1999.

MACHALICKÝ, Jiří. *Aleš Vašíček: tavené sklo : otisky skutečnosti.* Ostrava : A. Vašíček, 2007.

MACHALICKÝ, Jiří. *Pavel Trnka : fenomén barva : obrazy.* Praha : Galerie Havelka, 2009.

MERGL, Jan, RICKE, Helmut. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 5, Jugendstil in Bayern und Schlesien / Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum*. Tittling : Rotel Tours, 1995.

MLADEK, Meda, MACHALICKÝ Jiří. *Dana Zámečníková.* Praha : Museum Kampa, 2005.
Objets de mer. Barcelona : Fundació Centre del Vidre de Barcelona, 2001.

PALATA, Oldřich. *Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová : moje malování pro tvé sochařství, moje sochařství pro tvé malování*. Praha : Galerie na Jánském Vršku, 2001.
Petr Vlček. 1990.

PETROVÁ, Sylva, OLIVIÉ, Jean-Luc. *Bohemian glass 1400-1989.* New York : Harry N. Abrams, 1990.

PETROVÁ, Sylva. *České sklo. Praha : Gallery, 2000.*

PETROVÁ, Sylva, VANČÁT, Jaroslav. *Petr Vlček: works 1988-2008*. Praha : Galerie Dion, 2010.

PETROVÁ, Sylva. *Gizela Šabóková*. Praha : vlastním nákladem, 1995.

PETROVÁ, Sylva. *Pavel Hlava*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1995.

PETROVÁ, Sylva. *Verres de Boheme 1400-1989 : chefs-d'oeuvre des musées de Tchécoslovaquie*. Paris : Musée des Arts Décoratifs de Paris, 1989.

PILAŘ, Zdeněk. *Kamil Lhoták.* 1.vyd. Praha : Pressfoto, 1978.

POCHE, Emanuel, HEJDOVÁ, Dagmar, ŠETLÍK, Jiří. České *sklo 17. a 18. století s úvodní expozicí středověkého skla*. Praha : Obelisk, 1970.

POCHE, Emanuel, UREŠOVÁ, Libuše. *Hodiny a hodinky ze sbírky Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.* 1. vyd. Praha : Panorama, 1987.

POTŮČKOVÁ, Alena. *České muzeum výtvarných umění v Praze*. Praha : Krajský úřad Středočeského kraje, 2007.

RICKE, Helmut [ed.]. *Czech Glass 1945 – 1980 : Design in an Age of Adversity*. Stuttgart : ARNOLDSCHE Art Publishers, 2005.

RAJČAN, Pavel. *Machat.* S.l. : s.n., 1991?.

REZKOVÁ, Milada, URBÁNEK, Lukáš. *Doktor Racek na horách.* Praha : Labyrint, 2009

Richard Čermák, Lenka Čermáková. S.l. : s.n., 1994.

ROUS, Jan. *Krása a význam české knihy : český knihtisk od prvotisků k secesní knize ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1979.

ROUS, Jan, SEMECKÁ, Lada. *1+2+8 Kopeckého škola.* Praha : Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2006.

ROUS, Jan. *Acta UPM XV, C. Commentationes. 2, Sborník statí na počest 60. výročí narození PhDr. Dagmar Hejdové, CSc.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1980.

ROUS, Jan. *Česká kniha z přelomu 19. a 20. století ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1983.

ROUS, Jan. *Český funkcionalismus 1920-1940 : užitá grafika*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1978.

SELLNER, Christiane, SEMOTANOVÁ, Eva. *Das Böhmische Glas 1700-1950 Band 7, Karten und Register / Hrsg. Georg Höltl, Passauer Glasmuseum*. Tittling : Rotel Tours, 1995.

SCHNYDER, Rudolf. *Švýcarské umělecké řemeslo 17. století : keramika, cín, malba na skle*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1988.

Sklo : Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Železný Brod : 1996/2001 / Železný Brod : Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská Železný Brod, 2001.

Společnost přátel Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2007.

Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová, Michal Gabriel. S.l. : s.n., 1995.

Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová: retrospektiva. 1.vydání. Praha : Národní galerie v Praze, 2002.

STARÁ, Eva. *Aukční salon výtvarníků : 195 dárců pro konto Bariéry.* Praha : Nadace Charty 77, 1995.

STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Česká.* 1.vyd. Praha : Odeon, 1984.

ŠETLÍK, Jiří, BROŽOVÁ, Jarmila, ADLEROVÁ, Alena, HEJDOVÁ, Dagmar. *Acta UPM. I, Přírůstky sbírek : 1965-1968. I, Výběr závažnějších akvizic Uměleckoprůmyslového muzea v Praze.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1969.

ŠETLÍK, Jiří. *Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová.* Brno : Dům umění města Brna, 1996.
Štěpán Pala. Praha : Galerie na Jánském Vršku, 2001.

ŠTĚPÁN, Petr. *Karen LaMonte : vanitas*. Praha : České muzeum výtvarných umění, 2004.

ŠTĚPÁNEK, Pavel. *Španělské umělecké řemeslo 1550-1650*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1997.

ŠTĚPÁNEK, Pavel, PALOMA, Pastor. *Vidrio Español del Museo de Artes Decorativas in Praga.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2003.

TAKEDA, Atsushi, PETROVÁ, Sylva, BROŽKOVÁ, Helena. *Bohemian glass : from Gothic to Art Deco*. Tokyo : Nippon Television Network Corporation, 1994.

TOGNON, Caterina, FAGONE, Vittorio. *Libenský Stanislav, Brychtová Jaroslava - I Grandi Vetri*. Milano : Mazzotta Edizione, 1998.

UCHALOVÁ, Eva, HLAVÁČKOVÁ, Konstantina. *Sport & móda*. Praha : Obecní dům Praha, 2004.
Unent Delger : co je pravda - co sen?. S.l. : s.n., 1995.

URBANCOVÁ, Jana. *575 let sklárny v Chřibské 1414-1989*. Nový Bor : Crystalex, 1989.

UREŠOVÁ Libuše, POCHE, Emanuel. *Hodiny ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1977.

UREŠOVÁ, Libuše, KARASOVÁ, Daniela. *Hodiny a hodinky ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1998.

UREŠOVÁ, Libuše. *Barokní zlatnictví ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1974.

UREŠOVÁ, Libuše. *European clocks : an illustrated history of clocks and watches*. London : Peerage Books, 1986.

UREŠOVÁ, Libuše. *Hodiny a hodinky ze sbírek Uměleckoprůmyslového musea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2005.

V národním duchu 1895-1925 : od národopisné výstavy v Praze k výstavě dekorativních umění v Paříži. Strážnice : Národní ústav lidové kultury, 2006.

VANČÁT Jaroslav. *Petr Vlček*. Uherské Hradiště : Slovácké muzeum, 1995.

Vladimír Kopecký. Brno : Galerie Aspekt, 2007.

VLČEK, Tomáš. *Český plakát 1890-1914*. Praha : Obelisk, 1971.

VOKÁČOVÁ, Věra. *Český granát.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1984.

VOKÁČOVÁ, Věra. *Lavabo - flakon : hygienické a toaletní náčiní pěti století*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1979.

VOKÁČOVÁ, Věra. *Nože, lžíce, vidličky ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1981.

VOKÁČOVÁ, Věra. *Šperky 1780/1860 ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze : klasicismus, empir, pozdní empir, druhé rokoko*. Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1991.

VONDRÁČEK, Radim. *Glaube, Hoffnung, Liebe : Devotionalien des Biedermeier aus dem Kunstgewerbemuseum Prag* . Neukirchen b. Hl. Blut : Markt Neukirchen b. Hl. Blut, 2002.

VONDRÁČEK, Radim, VINAS, Vít, RAK, Jiří, TERENZI, Claudia. *Biedermeier : arte e cultura nella Mitteleuropa, 1815-1848*. Milano : Skira ; [Padova] : Comune di Padova, 2000.

VYDROVÁ, Jiřina. *Žena doby secese.* Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1980.

WACQUEZ-ERMEL, Christine, GULIAN, Thierry, SUDA, Kristián. *Le monde de Jaromír Rybák*. S.l. : s.n., 1991.

WITTLICH, Filip, LAMAROVÁ, Milena. *Narozeniny republiky ... publikace k putovní výstavě pořádané v pobočkách ČSOB při příležitosti 80. výročí vzniku Československé republiky*. Praha : Československá obchodní banka, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 1998.

WITTLICH, Filip, ŠTEMBERA, Petr, KREUZZIEGEROVÁ, Radmila, PÉREZ, Carlos. *El espectáculo en Praga 1900-1938*. Valencia : Pentagraf Editorial, 2007.

POUŽITÁ LITERATURA

300 Years of Bohemian Glass and Costume Jewellery. The Tokyo Shimbun : Hokkaido Museum of Modern Art, 1983.

Czechoslovakian Glass 1350 – 1980. New York : The Corning Museum of Glass, 1980.

DELOUCHE, Danielle et al. *Marian Karel.* Paris : Clara Scremini Gallery, 1993.

HLAVEŠ, Milan. *Gabriel Urbánek a české sklo.* Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 2011

KLASOVÁ, Milena. *Stanislav Libenský, Jaroslava Brychtová.* Praha : Gallery, 2000.

LANGHAMER, Antonín. *Legenda o českém skle.* Těšín : Tigris, 1999.

LANGHAMER, Antonín, HLAVEŠ, Milan. *Sklo a světlo : 150 let sklářské školy v Kamenickém Šenově. 1856 – 2006.* Praha : Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze a Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská v Kamenickém Šenově, 2006.

PETROVÁ, Sylva. *České sklo.* Praha : Gallery, 2000.

RICKE, Helmut [ed.]. *Czech Glass 1945 – 1980 : Design in an Age of Adversity.* Stuttgart : ARNOLDSCHE Art Publishers, 2005.

VONDRÁČEK, Radim, VINAS, Vít, RAK, Jiří, TERENZI, Claudia. *Biedermeier : arte e cultura nella Mitteleuropa, 1815-1848*. Milano : Skira ; [Padova] : Comune di Padova, 2000.

Informace o sklářských výtvarnících zahrnuté v textu jsou citovány z internetových stránek knihy *Legenda o českém skle*, s laskavým svolením Antonína Langhamera. Dostupné na http://www.glass.cz/design_glass.htm

WEBOVÉ STRÁNKY

The Corning Museum of Glass.
http://www.cmog.org

Legenda o českém skle
http://www.glass.cz

Server Fotografování.cz
http://www.fotografovani.cz

Internetová verze časopisu Glassrevue.
http://www.glassrevue.com

Virtuální galerie českého umění ArtForum
http://www.gallery.cz

Oficiální stránky Františka Víznera
http://www.frantisekvizner.co

JINÉ ZDROJE

Archiv Gabriela Urbánka, archiv Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, písemná a přímá komunikace se sklářskými výtvarníky a teoretiky.